

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

frederick engels

İNGİLİZ İŞÇİ HAREKETİ

frederick engels ingiliz işçi hareketi



yücel yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İNGİLİZ İSCI HAREKETİ

frederick engels
ingiliz
işçi
hareketi

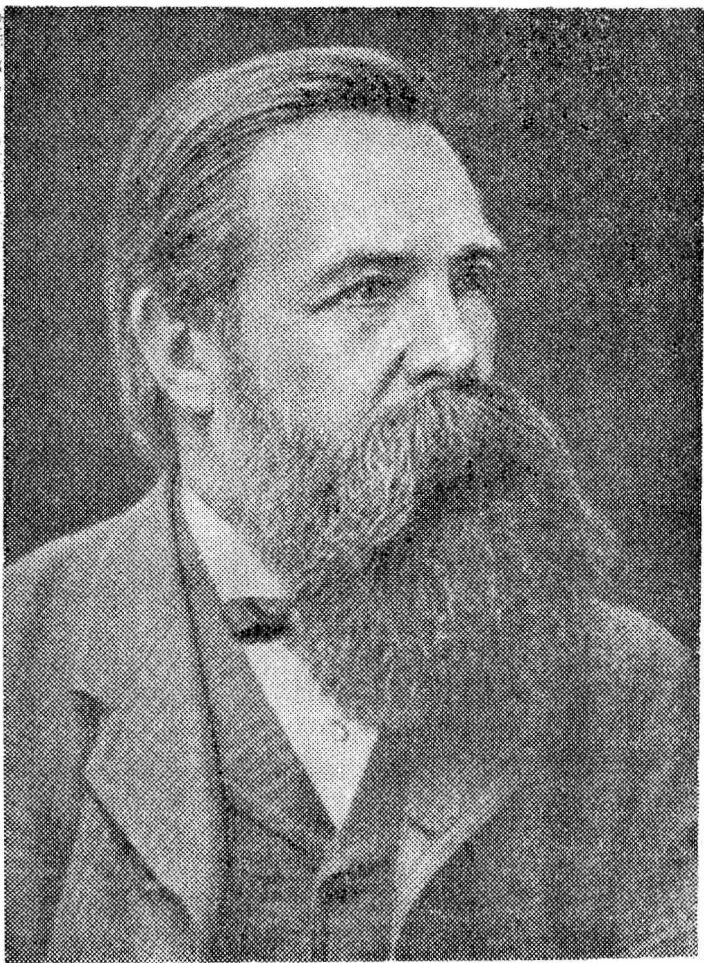
çeviri: şemsa ilkin



yücel yayınları

bu dizinin kitapları :

1. Çayan Davası / Faik Muzaffer Amaç (tükendi)
2. Dava Askerî Yargıtayda / Faik Muzaffer Amaç (yasaklandı)
3. Anaların İşkencesi / Truman Nelson
4. Faşizme Karşı Birleşik Cephe / Georgi Dimitrov (tükendi)
5. Kır Gerillası / Muhammet Mathu
6. Darağacından Notlar / Julius Fuçik (3. basım)
7. İngiliz İşçi Hareketi / F. Engels
8. Marksist Yabancılaşma Kuramı / Mandel - Novack
9. Uzun Devrim / Edgar Snow
10. Filistin Sorunu / Walter Hollstein
11. Yüz Yıl Sonra Komünist Manifesto / Paul Sweezy
12. Marx - Engels ve Marksizmin Gelişimi / Jean Bruhat
13. Hareketin Birliği / V. I. Lenin (Toplatıldı)
14. Savaş ve İşçiler / V. I. Lenin
15. Afrika'da Sınıf Mücadelesi / Kwame Nkrumah
16. Türkiye'de Sosyalizmin Teorik Sorunları / Abidin Nesimi
17. Lenin'in Son Mücadelesi / Moshe Levin



İNGİLİZ İŞÇİ HAREKETİ / frederick engels / çeviren, şemsa
ilkın / kapak basımı, karaca ofset / süslü matbaasında dizilip er-tu
matbaasında basılmıştır / yücel yayınları, posta kutusu 401,
istanbul / tel. 27 61 00

yücel yayınları bilim ve politika dizisi: 7

1. basım, ocak 1976

bu dizinin sorumlu yönetmeni: Metin İlkin

Kitapta yer alan, V. I. Lenin'in Frederick Engels adlı yazısı ve
Komünizmin Kurucularından Engels adlı yazı Engels'in ölümünün
kırkıncı yılı dolayısıyla International Publishers'ın yayımladığı
Lenin on Engels (1935)den alınmıştır. Asıl metin «The British
Labor Movement» gene International Publishers'in 1940 basımıdır.

İçindekiler

FREDERİCK ENGELS	9
KOMÜNİZMİN KURUCULARINDAN ENGELS	23
GİRİŞ	31
ÂDİL BİR İŞGÜNÜ İÇİN ÂDİL BİR ÜCRET	39
ÜCRET KANUNU	45
İŞÇİ SENDİKALARI	51
İŞÇİ SENDİKALARI II	59
FRANSIZ TİCARET ANLAŞMASI	67
AMERİKAN BESİN MADDELERİ ve TOPRAK SORUNU	77
TAHİL YASASINA KARŞI OLANLARIN ÜCRET KURAMI	83
İŞÇİNİN PARTİSİ	91
BİSMARCK VE ALMAN EMEKÇİLERİNİN PARTİSİ	99
PAMUK ve DEMİR	105
SOSYAL SINIFLAR - GEREKLİLİK ve FAZLALIK	113

FREDERICK ENGELS (*)

V. I. LENİN

() Engels'in ölümünden az sonra, 1895 yılında yazılmıştır. Çeviri için, Engels'in ölümünün kırkıncı yıldönümünde ortak emekle hazırlanan www.marxists.org ve www.international-publishers.org tarafından basılan kitapçığı esas aldık (çev.)

Ne akıl meşalesi o artık yanmayan,
Ne yürekte o artık çarpmayan! (*)

Frederick Engels 5 Ağustos 1895 günü, Londra’da son nefesini verdi. (1883 yılında ölen) arkadaşı Karl Marx’dan sonra, tüm uygar dünyadaki modern proletaryanın eşsiz bilgini ve öğreticisiydi Engels. Tarih, Karl Marx’la Frederick Engels’i bir araya getirdiğinden beri, her iki arkadaşın da hayat boyu yaptığı iş, onların ortak davası oldu. Dolayısıyla, Frederick Engels’in proletarya uğrunda neler yaptığını anlamak için, Marx’ın öğretisinin ve çalışmalarının, çağdaş işçi hareketlerinin gelişmesindeki önemini açıkça ve iyice bilmek gerekir. Marx ve Engels, işçi sınıfının ve onun taleplerinin, burjuvazi ile birlikte kaçınılmaz olarak proletaryayı yaratan ve örgütleyen çağdaş ekonomik düzenin gerekli sonucu olduğunu gösteren ilk iki kişidir. Onlar, insanlığı bugün altında ezildiği kötülüklerden kurtaracak olan şeyin, bazı asil düşünceli bireylerin iyi niyetli girişimleri değil, örgütlenmiş proletaryanın sınıf mücadelesi olduğunu göstermişlerdir. Marx ve Engels, bilimsel çalışmalarıyla, sosyalizmin, hayalcilerin uydurması değil, çağdaş

(*) Nekrossov’un, 1850 - 60’ların ünlü devrimci yazarı Dobro-lubov’un ölümü üzerine yazdığı şiirden.

toplumda üretim güçlerinin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu ve nihai amacı olduğunu kanıtlayan ilk kişilerdir. Bugüne kadar gelen yazılı tarih, sınıf mücadelesinin, bir sosyal sınıfın başka bir sosyal sınıf üzerindeki hakimiyetinin ve zaferinin tarihidir. Sınıf mücadelesi ve sınıf hakimiyetinin özel mülkiyet ve anarşik sosyal üretime dayanan temelleri yıkılmadığı sürece devam edecektir. Proletaryanın çıkarları, bu temellerin yıkılmasını gerektirmektedir; bu nedenle, örgütlü işçilerin bilinçli sınıf mücadelesi, bu temellere yöneltilmek zorundadır. Ve her sınıf mücadelesi, siyasal bir mücadeledir.

Marx ve Engels'in bu görüşleri, şimdi, kurtuluşları için savaştan tüm proletarya tarafından benimsenmiştir, ama iki dost, bin sekiz yüz kırklarda, zamanlarının sosyal hareketlerine ve sosyalist edebiyatına katıldıklarında, bu görüşleri çok yeniydi. O zamanlar, siyasal özgürlük mücadelesine, kralların, polis, papazların otokrasisine karşı mücadeleye kendilerini kaptırmış, ama burjuvazi ile proletarya arasındaki çıkar antagonizmini göremeyen pek çok - yetenekli ve yeteneksiz, dürüst ve namussuz insan vardı. Bu insanlar, işçilerin bağımsız bir sosyal güç olarak ileri atılması fikrini akıllarından bile geçirmediler. Öte yanda, aralarında dahilerin de bulunduğu birçok hayalci, yöneticileri ve yönetici sınıfları çağdaş sosyal düzenin adaletsizliğine inandırmanın gerekli olduğunu, böylece yeryüzünde barışın ve genel bir refahın kurulmasının kolay olacağını düşünmekteydiler. Mücadelesiz bir sosyalizm hayal ediyorlardı. Sonunda, o dönemin hemen hemen bütün sosyalistleri ve işçi sınıfının yandaşları, genel olarak proletaryayı bir çıbanbaşı olarak görüyorlar, ve endüstrinin büyümesiyle birlikte bu çıbanın da büyüdüğünü deh-

şetle gözlüyorlardı. Dolayısıyla hepsi, sanayinin, buna paralel olarak proletaryanın gelişmesini engellenecek, «tarihin çarkını» durduracak yollar arıyorlardı. Proletaryanın büyümesi karşısında duyulan bu genel korkuya rağmen, Marx ve Engels, umutlarını proletaryanın sürekli büyümesine bağlamışlardı. Proleterlerin sayısı ne kadar çok olursa, bir devrimci sınıf olarak güçleri de o kadar büyük ve sosyalizmin gelmesi o kadar yakın ve mümkün olacaktı. Marx ve Engels'in işçi sınıfına yaptığı hizmeti, kısaca şöyle özetleyebiliriz: İşçi sınıfına kendi gücünü tanımasını, sınıflarının bilinciyle donanmalarını öğretiler ve ütopyanın yerine bilimi getirdiler.

Bu yüzden, Engels'in adını ve hayatını, her işçi bilmelidir. Bu yüzden, (amacı, bütün yayınlarımızda olduğu gibi, Rus işçilerinin sınıf bilincini güçlendirmek olan) bu kitapta, modern proletaryanın iki büyük öğreticisinden biri olan Frederick Engels'in hayatının ve çalışmalarının bir özetini vermeliyiz.

Engels, 1820 yılında Prusya Krallığının Ren Vilayetine, Barmen'de doğdu. Babası bir imalatçıydı. 1823 yılında, aile koşulları, Engels'i daha liseyi bitirmeden Barmen ticaret evlerinde satıcı olarak çalışmak zorunda bıraktı. Ticarî uğraşısı, onun siyasal ve bilimsel eğitim çalışmalarını engellemedi. Daha lisedeyken, otokrasiden, ve bürokrat tiranlığından nefret etmeye başlamıştı. O dönemde, Alman felsefesine Hegel'in öğretisi hakimdi ve Engels bir Hegelci oldu. Hegel, Berlin Üniversitesinde profesörlük görevi yaparak hizmet ettiği otokratik Prusya devletinin hayranıydı, ne var ki Hegel'in öğretilerinde devrimci bir yan vardı. Hegel'in insan aklına ve haklarına olan inancı, ve Hegelci felsefenin evrende sürekli bir değişme ve gelişme sürecinin devam ettiğini öne sü-

ren temel tezi, Berlin'li filozofun, kendilerini, şeylerin gerçek durumu ile uzlaştırmak istemeyen müridlerini, mevcut yanlış ve hakim kötülüklerle mücadele etmenin kökünün, sonsuz evrensel gelişme yasalarında yatmakta olduğu fikrine götürdü. [Madem ki] bütün şeyler gelişir, bir kurumlar grubu, yerini, başka kurumlara bıraktırdı, neden Prusya kralının, ya da Rus çarının otokrasisi, - ya da önemsiz bir azınlığın varsılığı, ya da burjuvazinin halk üzerindeki hakimiyeti - sonsuza kadar sürsündü?

Hegel'in felsefesi, aklın ve fikirlerin (idelerin) gelişmesinden söz ediyordu; **idealistti**. Aklın gelişmesinden, doğanın, insanın, insanî ve sosyal ilişkilerin gelişmesi sonucunu çıkarıyordu. Marx ve Engels, Hegel'in gelişme sürecinin (*) sonsuz olduğu fikrini kabul ediyor, onun [Hegel'in] peşin hükümlere dayanan idealist görüşüne karşı çıkıyorlardı. Onlar, hayata [hayatın gerçeklerine] dönerek, doğanın gelişmesini açıklayanın aklın gelişmesi olmadığını, tersine, aklın, doğa ile, madde ile açıklanması gerektiğini gördüler... Hegel'in ve öteki Hegelcilerin tersine, Marx ve Engels materyalistti. Evrene ve insanlığa materyalist açıdan bakarak, doğanın tüm olaylarının [fenomeninin] temelinde maddî nedenler yattığını, insan toplumunun gelişmesini maddî üretim güçlerinin gelişmesinin belirlediğini, insanların, zaruri ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli şeyleri üretirken, birbirleriyle kurdukları ilişkilerin, üretim güçlerinin gelişmesine bağlı olduğunu gördüler.

(*) Marks ve Engels, düşünsel gelişmelerinde, büyük Alman filozoflarına, özellikle Hegel'e çok şey borçlu olduklarını defalarca belirtmişlerdir. «Alman filozofları olmasaydı,» diyor Engels, «bilimsel sosyalizm olmazdı.»

Ve sosyal hayatın, insanî emellerin, fikirlerin (idele-
rin) ve yasaların tüm fenomeni ancak ve ancak bu
maddî ilişkiler içinde açıklanabilirdi.

Üretim güçlerinin gelişmesi, özel mülkiyete da-
yanan toplumsal ilişkileri yaratır; ama şimdi görüyo-
ruz ki, üretim güçlerinin gelişmesi, büyük bir çoğun-
luğu, mülklerinden de mahrum ediyor ve bu mülk-
leri küçük bir azınlığın ellerinde topluyor. [Gene
üretim güçlerinin bu gelişmesi] mülkiyeti, çağdaş
toplumsal düzenin temellerini ortadan kaldırmakta;
bu gelişmenin kendisi, sosyalistlerin amaçlarına yö-
nelme eğilimi göstermekte. Sosyalistler, toplumsal
güçlerden hangisinin, çağdaş toplumdaki durumuy-
la, sosyalizmin gerçekleştirilmesinden yana olduğu-
nu anlamak ve bu güç çıkarlarının ve tarihsel görev-
lerinin bilincini aşılama zorundadırlar. Bu güç, pro-
letaryadır.

Engels, babasının ortak olduğu bir ticarî firma-
ya girerek 1842 yılında, İngiltere'ye, İngiliz sanayiinin
merkezi Manchester'e taşındı, ve proletaryayı bura-
da tanıdı. Burada, Engels, sadece fabrika bürosun-
da oturmadı, işçilerin tıkdıkları pis mahallelerde do-
laştı, yoksulluk ve sefaleti kendi gözleriyle gördü.
Ama kişisel gözlemlere mahkûm etmedi kendisini.
İngiliz işçi sınıfının durumuyla ilgili olarak, kendisin-
den önce meydana çıkarılmış ne varsa okudu, ve eli-
ne geçen resmî belgeleri dikkatle inceledi. İşte bu
çalışmaların ve gözlemlerin semeresi, 1845 yılında
basılan **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu (*)** adlı ki-
taptı.

Engels'in, İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu adlı ki-

(*) Bu kitabın Türkçe çevirisi Oktay Emre tarafından yapılmış,
ve Gözlem Yayınları arasında çıkmıştır. (çev.)

tabin yazarı olarak gördüğü büyük hizmetten yukarıda söz etmiştik. Engels'ten önce bile, proletaryanın çektiği acıyı anlatan ve ona yardım etmenin gerekliliğini gösteren birçok kişi vardı. Proletaryanın, **sadece** acı çeken bir sınıf olmadığını, ama proletaryanın içinde bulunduğu utanç verici durumun, onu kaçınılmaz olarak ileri ittiğini ve nihai kurtuluşu için savaşılmaya zorladığını ilk söyleyen Engels'dir. Savaşan proletarya **kendi öz gayretiyle kendisine yardım edecektir**. İşçi sınıfının siyasal hareketi, işçileri kaçınılmaz olarak, sosyalizmden başka kurtuluş yolu olmadığı bilincine götürecektir. Öte yanda sosyalizm, ancak ve ancak işçi **sınıfının siyasal** mücadelesinin amacı olduğu zaman maddî bir güç haline gelecektir. Engels'in **İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu** adlı kitabındaki, o vakitler henüz çok yeni olan fikirler, şimdi düşünen ve savaşan proletaryanın tümünün sahip olduğu temel fikirler, bunlardır. Bu fikirler, İngiliz proletaryasının sefaletini korkunç tablolar halinde sergileyen, gerçeğe uygun ve ilgi çekici bir biçimde yazılmış olan bir kitapta ortaya konuyordu. Bu kitap, kapitalizm ve burjuvazinin **korkunç suçunu** sergiliyordu. Kitabın etkisi büyük oldu. Engels'in kitabı, her yerde yankılar uyandırdı, çağdaş proletaryanın durumunu en iyi sergileyen kitap olarak sözü edildi. Ve gerçekten de, ne 1845 yılından önce, ne de daha sonra, işçi sınıfının sefaletini böylesine çarpıcı ve gerçeğe uygun biçimde sergileyen bir tablo meydana çıkmadı.

Engels, İngiltere'ye geldikten sonra sosyalist oldu. Manchester'de, İngiliz işçi hareketinin öncüleriyle ilişkilere girdi ve İngiliz sosyalist işçi basınında yazılar yazmaya başladı. 1844 yılında, Paris yoluyla Almanya'ya dönerek orada daha önce mektuplaştığı

Marx'la tanıştı. Paris'te Fransız Sosyalistleri ve Fransız hayatının etkisiyle Marx da sosyalist olmuştu. Burada, iki dost, **Kutsal Aile, ya da Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi** adlı kitabı yazdılar. İngiltere'de **İşçi Sınıfının Durumu** adlı kitaptan bir yıl önce basılan ve büyük bir kısmını Marx'ın yazdığı bu kitapta belli başlı fikirlerini yukarıda açıkladığımız devrimci materyalist sosyalizmin temeli atılmış oluyordu. **Kutsal Aile** filozof Bauer kardeşlere ve onların müridlerine taktıkları alaycı bir addır. Bu baylar, gerçeğin partilerin ve siyasetin üzerinde olarak eleştirilmesiyle yetinmeyi öğütlüyorlar, pratik faaliyeti kabul etmiyorlar, ve çevremizdeki dünyaya ve onun olaylarına sadece «eleştirel gözle» bakıyorlardı. Bu baylar [Bauer kardeşler,] proletaryayı küçük görüyorlar, onun eleştirilmeye değmez bir kitle olduğunu savunuyorlardı. Marx ve Engels, kararlı bir biçimde bu saçma ve zararlı eğilime saldırdılar. İşçi adına yönetici sınıflar ve hükümet tarafından çiğnenen gerçek insan kişiliği adına düşünmeye değil, daha iyi bir toplum düzeni için mücadeleye çağırıyorlardı kitleleri. Onlar, elbette ki proletaryayı böyle bir mücadeleyi yürütme yeteneğine sahip ve bu mücadelenin çıkarlarına olduğunu gören bir güç olarak kabul ediyorlardı. **Kutsal Aile**'nin çıkmasından önce, Engels, Marx ve Ruge'un **Alman - Fransız Yıllıklarında, Politik Ekonomi Üzerine Eleştirel Denemeler**'i yayınlanmıştı; bu yazılarda, sosyalizmin çağdaş ekonomik düzenin esas fenomeninin, yani özel mülkiyet hakimiyetinin gerekli sonucu olduğunu açıklıyorlardı. Engels'le ilişkileri, kuşkusuz Marx'ın politik ekonomi bilimini, eserleriyle bütün bir devrimi meydana getiren bilimi inceleme kararına etkili olmuştur.

Engels, 1845 - 1847 yılları arasında Brüksel ve Paris'te yaşadı; bu dönemde, bilimsel çalışmaları yanı sıra, bu kentlerdeki Alman işçileri arasında pratik çalışmalarını da yürüttü. Burada, Marx ve Engels, gizli Alman «Komünist Birliği» ile ilişki kurdular. Birlik, onları sosyalizmin temel ilkelerini içeren ve daha önce Engels tarafından bir taslağı hazırlanan Birlik Programını yazmakla görevlendirdi. İşte Marx ve Engels'in 1848 yılında basılan ünlü **Komünist Parti Manifestosu** böyle meydana çıktı. Bu küçük kitapçık birkaç cilt kitaba bedeldir: kitapçığın özü, uygar dünyanın tüm örgütlü ve savaşan proletaryasının hareketine hayat vermiş, dünya proletaryasının programı olmuştur.

İlkin Fransa'da patlak veren ve sonra öteki Batı Avrupa ülkelerine yayılan 1848 devrimi, Marx ve Engels'i anayurtlarına döndürdü. Burada, Ren Prusya'sında, Kolonya'da yayınlanmakta olan **Neue Rheinische Zeitung** adlı demokratik gazetenin başına geçtiler. İki dost, Ren Prusya'sındaki bütün devrimci demokratik emellerin candamarı oldular. Halkın ve özgürlüğün çıkarlarını reaksiyoner güçlere karşı savundular. Bilindiği gibi, reaksiyoner güçler galebe çaldı. **Neue Rheinische Zeitung** kapatıldı. Göçmen hayatı sırasında Prusya vatandaşlığını kaybeden Marx, sürgün edildi; öte yanda Engels, halkın silâhlı mücadelesine katıldı, üç meydan savaşında bağımsızlık için savaştı, ve devrimcilerin yenilgisinden sonra İsviçre yoluyla Londra'ya geçmek zorunda kaldı.

Marx da Londra'ya yerleşti. Engels, az sonra, bindokuzyüz kırklarda çalıştığı Manchester'deki ticaret evinde memur, daha sonra da bu ticaret evinin ortaklarından oldu. 1870 yılına kadar Engels Manc-

hester'de, Marx Londra'da oturdu, ancak bu, onların canlı düşünsel ilişkilerini sürdürmelerine engel olmadı. Hemen hemen her gün birbirlerine yazarlardı. İki dost, görüşlerini ve bilgilerini bu yazışmalarda birbirlerine aktararak bilimsel sosyalizmin ayrıntıları üzerindeki ortak çalışmalarını sürdürdüler. 1870 yılında, Engels Londra'ya taşındı ve onların yorucu çalışmalarla dolu ortak düşünsel hayatları Marx'ın öldüğü 1883 yılına kadar sürdü. Marx'ın çağımızda, politik ekonomi üzerine yazılmış en büyük eseri olan **Kapital**, ve Engels'in bir yığın büyüklü küçüklü çalışması bu çalışmaların meyvasıdır. Marx, kapitalist ekonominin karmakarışık fenomenlerinin analizi üzerinde çalıştı. Engels, çok kolay ve çoğunlukla polemik bir stil kullandığı eserlerinde, en genel bilimsel sorunları, geçmişin ve içinde bulunduğu zamanın çeşitli olaylarını, materialist tarih anlayışı ve Marx'ın ekonomik teorileri çerçevesi içinde aydınlatmaya çalıştı. Engels'in bu eserlerinden, şunları belirteceğiz: Dühring'e karşı polemik eseri (felsefe, doğa bilimleri ve sosyal bilimler alanında en önemli sorunları inceler) **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni** (Rusçaya tercüme edilmiş, 1895 yılında St. Petersburg'da basılmıştır), **Ludwig Feuerbach** (Rusça çevirisi Plekhanov'un notlarıyla, 1892 yılında Cenevre'de basılmıştır), Rus hükümetinin dış politikası üzerine bir makale (**Geneva Social-Democrat**, 1 ve 2. sayılarında Rusça tercümesi), konut sorunu üzerine eşsiz birkaç makale ve son olarak Rusya'nın ekonomik gelişmesi üzerine küçük ama çok değerli iki makale (**Rusya Üzerine, Frederick Engels** Vera Zasulich tarafından 1894 yılında Cenevre'de Rusçaya çevrilmiştir). Marx, büyük eseri **Kapital**'i tamamladı.

madan öldü. Ancak, kaba bir taslak vardı, ve Engels; dostunun ölümünden sonra **Kapital**'in ikinci ve üçüncü ciltleri üzerinde çalışıp onları yayınlama işi- ni üzerine aldı. 1885 yılında İkinci Cildi, ve 1894 yılında Üçüncü cildi yayınlandı. (Dördüncü cilt üzerinde çalışmaya başlayamadı. Bu iki cildi tamamlamak için çok çalışması gerekmişti. Avusturyalı Sosyal Demokrat Adler'in yerinde söylediği gibi, Engels, Kapital'in Birinci ve İkinci ciltlerini yayınlamakla dostu olan o dehanın anısına büyük bir heykel dikmiş ve farkında olmadan bu heykelin üzerine kazınmaz bir biçimde kendi adını yazmıştı. **Kapital**'in bu iki cildi, Marx ve Engels'in çalışmasının ürünüdür. Eski efsaneler de dostluğun dokunaklı örnekleriyle doludur. Avrupa proletaryası, kendi biliminin, ilişkileri, insan dostluğu ile ilgili çoğu dokunaklı masallardaki dostlukları geride bırakan iki savaşçı ve bilgin tarafından yaratıldığını söyleyebilir. Engels, her vakit, -tümüyle düşünülürse haklı olarak- kendini Marx'ın yanında ikinci planda görüyordu. «Marx'la,» diyor bir dostuna yazdığı mektupta, «ben hep ikinci kemani çaldım.» Marx hayattayken, ona olan sevgisi ve ölümünden sonra onun anısına olan saygısı sonsuzdur. Bu keskin savaşçı ve kusursuz düşünür, derin sevgiyle dolu bir ruha sahipti.

1848-49 hareketinden sonra, sürgünde olan Marx ve Engels, tek bilimle uğraşmadılar. Marx, 1864 yılında, Uluslararası [Enternasyonal] İşçi Birliği'ni kurdu ve bu birliği on yıl yönetti. Engels de bu birliğin çalışmalarına katıldı. Marx'ın fikrine göre tüm ülkelerin proleterlerini birleştiren Uluslararası Birliğin çalışmaları, işçi hareketinin gelişmesinde çok büyük rol oynadı. Marx ve Engels'in birleştirici rolü, Uluslararası Birliğin binsekizyüz yetmişlerde ka-

panmasından sonra bile devam etti. Hatta denebilir ki, I. Enternasyonal İşçi Hareketi kesintisiz olarak büyümekte olduğundan, Marx ve Engels'in işçi hareketinin manevî öncüleri olarak önemi sürekli olarak artıyordu. Marx'ın ölümünden sonra, Engels Avrupa sosyalistlerinin lideri ve danışmanı olarak kalmaya devam etti. Onun önerileri ve direktifleri (hükümet baskısına rağmen sayıları hızla ve durmadan artan) Alman sosyalistleri kadar, İspanyollar, Romenler ve Ruslar gibi geri bıraktırmış ülkelerin, attıkları her adımı iyice ölçüp biçmek zorunda olan temsilcileri tarafından da aranılıyordu. Hepsi de, yaşlı Engels'in deneyimlerinden ve zengin bilgi hazinesinden yararlanmaya çalışıyorlardı.

Her ikisi de Rusça bilen ve Rusça kitaplar okuyan Marx ve Engels, Rusya ile yakından ilgilendiler, Rus devrim hareketini ilgiyle izlediler ve Rus devrimcileriyle ilişkide bulundular. Her ikisi de, sosyalist olmadan önce **demokrattılar**, ve içlerinde siyasal despotizme karşı besledikleri demokratik **kin** duygusu gelişmişti. Bu dolaysız siyasal duygu, ile birlikte siyasal despotizm ve ekonomik baskı arasındaki bağlantının derin kuramsal anlayışı ve onun yanı sıra, zengin hayat deneyimleri, Marx ve Engels'i özellikle **siyaset** konusunda son derece tepkici (responsive) hale getirmişti. Bu yüzden, bir avuç Rus devrimcisinin güçlü çarist hükümetle kahramanca mücadele etmesi, bu denenmiş devrimcilerin yüreklerinde takdîr bir yankı uyandırmıştı. Öte yanda, Rus sosyalistlerin acil ve önemli görevi olan siyasal özgürlüğü kazanma görevlerinden, beklenen ekonomik avantajlar uğruna dönme eğilimi, doğal olarak onların gözünde kuşkuyla karşılanıyor, hatta bunu büyük sosyal devrim davasına yapılan ihanet olarak kabul

ediyorlardı. «Proletaryanın kurtuluşu, proletaryanın kendi eseri olmalıdır.» - Marx ve Engels'in sürekli olarak öğrettiği budur. Ama proletaryanın, kendi ekonomik kurtuluşu yolunda savaşabilmesi için, belirli **siyasal** hakları kazanması gereklidir. Bundan başka, Marx ve Engels, Rusya'da bir siyasal devrimin Batı Avrupa'daki işçi hareketi için büyük önem taşıyacağını da açıkça görmekteydiler. Otokratik Rusya, her vakit, Avrupa'daki reaksiyona siper olmuştur. Almanya ile Fransa'nın arasını uzun süre açan 1870 savaşının Rusya'ya kazandırdığı uluslararası iyi durum, otokratik Rusya'nın reaksiyoner bir güç olarak önemini artırdı. Ancak, çağdaş Avrupa'nın askerî yüklerden kurtulup derin bir soluk alması, Avrupa'daki reaksiyoner unsurların zayıflaması ve Avrupa işçi sınıfının gücünün artması, yalnız ve yalnız özgür bir Rusya ile - Polonyalıları, Finlandiyalıları, Almanları, ne de Ermenileri ya da öteki küçük halkları baskısı altında tutmayan, ve Almanya ile Fransa'nın sürekli bir anlaşmazlık içinde olmasına ihtiyaç duymayan özgür bir Rusya mümkündür. Bu yüzden ki Engels, Batıdaki işçi hareketinin de başarıya ulaşması uğruna, Rusya'da siyasal bağımsızlığın kurulmasını istemiştir (bu uğurda savaşmış:ır). Rus devrimcileri, onun ölümüyle en yakın dostlarını kaybetmişlerdir.

Proletaryanın büyük savunucusu ve danışmanı olan Frederick Engels'i sonsuz saygıyla anıyoruz!

KOMÜNİZMİN KURUCULARINDAN ENGELS (*)

(*) Stuttgart'da 1913 yılında dört cilt halinde yayımlanan «Marx.-Engels Yazışmaları» ile ilgili bir yazıdan (Rusya'da yayımlandı) alınmıştır. (çev.)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi : <https://rantey.org>

Marx ve Engels arasındaki yazışma, 1844 yılında, yirmi dört yaşındaki Engels'in Marx'a yazdığı bir mektupla başlar. İlk mektup, 1844 eylülünün sonunda yazılmış ve ailesiyle birlikte yaşadığı Barmen'den gönderilmiştir. Daha yirmi dördünü doldurmamıştır Engels; aile çevresinden bezmiştir ve kaçıp kurtulma çabası içindedir. Despot ve dinci bir fabrikatör olan babası, siyasal toplantılara katılan ve komünist inançlara sahip olan oğluna kötü gözle bakmaktadır.

«Çok sevdiğim annem olmasaydı», diyor Engels, «Barmen'deki son birkaç güne bile dayanamazdım.» Ve şöyle yakınıyor Marx'a: «Buradan ayrılmamam için ne sudan sebepler, ne akıl almaz batıl nedenler öne sürüyorlar, anlatamam size.»

Bir aşk serüveni, biraz daha uzun kalmasına sebep oldu Barmen'de. Bu arada babasına boyun eğdi, ve onun fabrikasında iki hafta süreyle memur olarak çalıştı.

Engels, «ticaret iğrenç,» diye yazıyor Marx'a. «Barmen iğrenç bir kent, buradakilerin yaptıkları iğrenç; hele yalnız bir burjuva olarak kalmak yerine,

bir fabrikatör olmak, yani aktif olarak proletaryaya karşı eylemde bulunan bir burjuva olmak ise, büt-bütün iğrenç.

«İşçi sınıfının durumu üzerine bir kitap yazıyorum,» diye devam ediyor mektubuna Engels, «böylece hoşgörüyorum kendimi.» (İngiltere’de İşçi Sınıfının Durumu adlı bu kitap, bilindiği üzere, 1845 yılında yayınlandı ve dünya sosyalist edebiyatının en iyi ürünlerinden biri oldu.) «Eh, ne de olsa bir komünistin dış dünyaya karşı bir burjuva ve baş belâsı bir madrabaz satıcı olarak görünmesi hoş karşılanabilir: Ne var ki, yazmak çizmekle bir arada yürümüyor bu tavrı. Hem geniş ölçüde komünist propaganda yapmak, hem de sanayide madrabazlık etmek imkansız! Yeter artık. Çekip gideceğim. Tepeden tırnağa Hristiyan ve Prusya’lı olan ailemin arasında geçirdiğim çekilmez hayat yetmiyormuş gibi... Hayır, artık dayanamayacağım. Sonunda bir Alman Filistinini (*) olur çıkarım bakarsınız, ve komünizme filistinizmi getiririm...»

Böyle yazıyordu Engels. 1848 İhtilâlinden sonra, hayat babasının fabrikasına dönmeye zorladı onu; uzun yıllar kaldı orada Engels. «Baş belâsı bir madrabaz satıcı», olarak kaldı, ama gene de, silahını hiç elinden bırakmadı ve kendine Hristiyan ve Prusya’lı değil, gerçek ve sıcak bir yoldaş atmosferi yarattı, ve hayatı boyunca, «komünizme filistinizmi getir-

(*) Dargörürlük. Jena Üniversitesi öğrencilerinin 1689 yılında, ölümlerle sonuçlanan bir yürüyüşü üzerine, papazın, İncil’den Filistinliler bölümünü okumasıyla kullanılmaya başlanmıştır. Üniversiteler, o zaman, taşralıların dargörürlüğünü filistinlikle nitelemişlerdi. Yazı dilinde ise ilk kez Matthew Arnold, İngiliz orta tabakalarının tutuculuğunu vurgulamak için bu sözcüğü kullanmıştır. (çev.)

me» düşüncesinin amansız düşmanı olmayı başardı.

1844 yılında, bir Alman eyaletinde, halkın yaşantısı, yirminci yüzyılın başlarında, 1905 ihtilali öncesi Rusya'daki yaşantıya çok benziyordu. Herkes siyasete karışmıştı; yapılan haksızlıklar her yerde anlaşılmaktadır artık, halk uyanmıştır, ve hükümete karşı kımıldanmalar, kaynaşmalar başlamıştır. Rahipler gençlerin dinsizliğine saldırmaktadır, burjuva ailelerinin çocukları «hizmetçilere ya da işçilere aristokratça davranan» ana babalarına saldırmaktadır.

Bu çeşitli karşı koymaların hepsi komünizm sayılmakta, karşı koyanlar kendilerini komünist ilan etmektedir.

«Barmen'deki Polis Komiseri bile komünist,» diye yazıyor Engels, Marx'a. Kolonya'ya, Dusseldorf'a gittim, Elberfeld'e gittim her yerde, adım başı bir komünistle karşılaşılıyor insan!

«Seel adında bir sanatçı, bir karikatürist tanıdım; ateşli bir komünist kendisi. İki aya kadar Paris'e gidiyor. Bir tavsiye mektubu verdim ona, size gelecek. Hepiniz seveceksiniz Seel'i. Hevesli bir adam, müziği seviyor ve bir karikatürist olarak da yararı dokunur size.»

«Mucizeler oluyor bu Elberfeld'de. Dün, (22 Şubat 1845 günü yazılmıştır bu mektup) kentin en büyük restoranında, en büyük salonunda üçüncü komünist toplantımızı yaptık. İlk toplantıya 40 kişi gelmişti, ikinciye 130, ve üçüncüye en az iki yüz kişi. Elberfeld'de ve Barmen'de kim varsa katıldı toplantıya... Paralı aristokrasiden küçük dükkan sahiplerine kadar kimi ararsanız vardı; vardı da, proletaryayı görmek olanaksızdı bunların arasında.»

Aynen böyle söylüyor Engels. Almanya'da, proletarya dışında herkes komünistti o vakitler. Komü-

nizm, insanların, ve hepsinden çok burjuvazinin muhalif duygularını anlatan bir biçim, bir deyimdi tek.

«Dünyadaki hiç bir şeyin kendilerini ilgilendirmedığı aptalın aptalı, tembelin tembeli ve son derece filistin insanlar, durup dururken komünizm sevdasına tutuluyorlar.»

O vakitler, komünizmin belli başlı vaizleri, bizim **Narodnikler**, «Devrimci Sosyalistler», «Halkçı Sosyalistler,» vb... gibi adamlardı, ve bunlar gerçekte, hükümete az çok öfkelenen iyi niyetli burjuvalardı.

Bu şartlar altında, ve sayısız 'sosyalist olabilecek' eğilimler ve fraksiyonlar arasında, Engels, bir yığın iyi insan, ateşli devrimci, ama kötü komünistlerle arasını açma pahasına, **proletaryan** sosyalizme doğru yürümeyi başardı.

Yıl, 1846. Engels Paris'tedir. Paris siyasetle, ve çeşitli sosyalist kuramlar üzerine yapılan tartışmalarla fokur fokur kaynamaktadır. Engels, büyük bir doymazlık içinde incelemektedir sosyalizmi; Cabet ile, Louis Blanc ile ve öteki seçkin sosyalistlerle tanışmakta, konuşmaktadır; gazete editörlerini dolaşmakta, çeşitli çevrelere girmektedir.

Esas dikkatini, o günlerin en ciddi ve en yaygın sosyalist öğretisine Proudhonizme yöneltmiştir. Proudhon'un, **Yoksulluğun Felsefesi** adlı kitabı daha yayınlanmadan, onun düşüncelerini ve o vakitlerin Alman sosyalisti Grün'ün de rağbet ettiği belli başlı fikirlerini, derinlemesine ve acımasız bir biçimde eleştirmiştir. İngilizce dilini ve İngiliz edebiyatını çok iyi bildiğinden İngiltere'deki ünlü Proudhonist «emek pazarlarındaki» iflası hemen teşhis edebilmiştir (Marx'ın 18 Eylül 1846 günlü mektubu). Engels, Proudhon'un sosyalizmi rezil ettiğini öne sürmekte-

dir. Proudhon'a göre, işçiler, sermayeyi **satın almak** zorundadır.

Engels, yirmi altı yaşına geldiğinde, «gerçek (*) sosyalizm»i yok etmiştir. 23 Ekim 1846 günlü mektubunda (**Komünist Manifesto**'dan çok önceleri) kullanıyor bu gerçek sosyalizm deyimini. Engels, aynı mektupta, Grün'ü bu sosyalizmin baş temsilcisi olarak adlandırıyor. «Anti-proletaryan, küçük burjuva ve filistin» öğreti, «boş sözcükler», her çeşit «hümaniter» emeller, «kaba komünizm (**Löffel - Kommunismus**, sözcük anlamı: «kaşık komünizmi») korkusu». «insanlığı mutlu etmek yolunda yapılan barışçıl planlar» - işte bütün bunlar, Engels'in Marx - öncesi sosyalizm türlerine verdiği adlardır.

«Proudhon Birliği'nin planı,» diye yazıyor Engels, «tam üç gece tartışıldı. Önceleri bütün klik bana karşıydı, ama sonunda, yalnız Eisermann ve daha üç Grün izleyicisi kabul etmedi sözlerimi. Vurgulanmak istenen nokta, devrimin zorla (force) yapılması gerekliliğini ispatlamaktı» (23 Ekim 1846)...

«Sonunda kan beynime çıktı... ve doğrudan bir saldırı yaptım hasımlarıma; bu da benim onları komünizme **açık saldırı** tuzağına düşürmemi sağladı... Tartışmayı sürdürmeden önce, burada komünistler olarak toplanıp toplanmayacağımızı oya koymamız gerektiğini söyledim... Bu, Grün'cülerini büyük ölçüde dehşete düşürdü, ve bizi 'insanlığın selâmeti için' toplandıklarına inandırma çabası içinde kıvranmaya başladılar... Her şeyden önce **komünizmin ne olduğunu** bilmeleri gerekiyordu. Meselenin özünü anlamama bahanelerini ortadan kaldırmak için son derece basit bir tanım yaptım onlara. Komünizmin

(*) İngilizce metinde «true socialism» (çev.)

amaçlarını şöyle tanımladım: 1) Burjuvazinin çıkarlarına karşı proletaryanın çıkarlarını sağlamak; 2) bunu, özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ve onun yerine ortak mülkiyeti getirmek yoluyla sağlamak; 3) bu amaçlara varmak için 'zorla (force) demokratik devrim'den başka araç tanımamak.» (1848 devriminden bir buçuk yıl önce yazılmıştır.)

Bu tartışma sonunda, toplantıya katılanlardan on üçü Engels'in tanımlamasını benimsedikleri yolunda oy verdiler, iki kişi Grün'cülüğünü korudu. Bu toplantıya yirmiye yakın gezgin marangoz katıldı. Böylece Paris'te, altmış yedi yıl önce, Almanya Sosyal Demokratik Partisinin temeli atılmış oldu.

Bir yıl sonra, 24 Kasım 1847 günlü mektubunda, Engels, Marx'a **Komünist Manifesto**'nun taslağını hazırladığını, bu arada kendisinin, Manifesto için daha önce önerilen biçim olan sorulu cevaplı anlatıma karşı olduğunu yazmaktadır.

«Komünizm nedir, diye başladım,» diye yazıyor Engels. «Sonra hemen proletarya konusunu ele aldım - başlangıç tarihi, önceki işçilerden farklılığı, proletarya ile burjuvazi arasında çatışkının gelişmesi, krizler, sonuçları... Ve komünistlerin parti politikası...»

Kapitalist dünyaya soğuk terler döktüren ve de (ütopik) sosyalistlere ağzının payını veren; ama günümüzde de bütün esaslarıyla doğruluğunu koruyan, daha dün yazılmış gibi modern, ve hayat dolu olan, bu eserin ilk taslağı üzerine Engels'in, yazdığı bu tarihi mektup, Marx ve Engels'in adlarının, modern sosyalizmin kurucuları olarak yanyana yazılmaya hak kazandıklarını açıkça ispatlamaktadır.

GİRİŞ (*)

Frederick Engels, İngiltere'ye ilk geldiği 1842 yılından sonra, ülkedeki büyük işçi hareketinin belkemiği olmuştur. Robert Owen'ın **New Moral World** gazetesine, daha sonra **Northern Star** ve diğer Çartist (*) gazetelere yazılar yazmıştır. Zamanın işçi liderleri, Marx'ın yanı sıra, Engels'i de bir «yabancı» olarak değil, katkısı ölçüye vurulmaz bir lider ve yoldaş olarak kabul etmişlerdir.

Owen'ın gazetesinden tutun, ilk İngiliz Sosyal Demokratların yayın organları olan **Justice** ve **Commonweal**'a kadar, Marx'ın, ya da Engels'in makalelerini yayımlamayan, ya da konuşmalarını sütunlarına aktarmayan tek önemli İngiliz işçi gazetesi yoktu.

1871 Paris Komünü'nü izleyen dönemde, İngiltere işçi basını hemen hemen ortadan kalktı, ve işçi hareketi, Gladstone'un (middle - class) liberal partisi-

(*) Chartism: Sosyal reform ilkeleri «National - ulusal» ya da «People's Charter - Halk Bildirgesi» denilen bir belgede açıklanan bir siyasal reformcular gurubunun (1837-1848) ilke ve pratikleri.

nin kuyrukçuları haline geldi. Ancak, bin yedi yüz seksenlerin yaklaşmasıyla, bir değişiklik baş gösterdi, ve işçi liderlerinin en iyileri ve en bilinçli olanları, tüm burjuva partilerinden bağımsız bir işçi sınıfı partisinin kaçınılmaz gerekliliğini duymaya başladılar.

Bu ihtiyaca cevap veren ilk örgütler arasında Londra Sendika Birliği geliyordu, ve 1881 yılında kurulan **Labour Standard dergisi**, bu örgütün ilk ürünü oldu. Gazetenin editörü George Shipton, bu Birlik'in sekreteriydi ve Birinci Enternasyonale bağlı olan birkaç militan sendikacı Birlik'in üyesiydi. Engels, bu militanlarla sürekli ilişki halindeydi ve onlar üzerindeki etkisini kesintisiz sürdürdü. Dolayısıyla, bu yeni haftalık dergiye makale yazması için Shipton'un Engels'e başvurması doğaldı. 7 Mayıs'tan, 6 Ağustos'a (1881) kadar Engels on makale yazdı bu dergi için. Bu kitapçığı oluşturan makaleler, bu makalelerdir.

Ne var ki, bu hareket, vaktinden önce olgunlaşmış bir hareketti ve Londra Sendikalar Birliği üyeleri ve özellikle Shipton, burjuva liberallerinin etkisinde kalıyorlardı.

Engels'in yazdığı makalelerden son ikisi, Shipton'u ürküttü; Engels'den, yazıların bazı bölümlerini biraz yumuşatmasını istedi. Engels, Shipton'a verdiği cevapta, «bu makaleler size sivri geliyorsa, daha güçlü yazılarım hiç hoşunuza gitmeyecektir. Bu durumda, yazma işinden vazgeçmek, ikimiz için de iyi olacaktır kanısındayım,» dedi. (Engels'in Marx'a yazdığı 11 Ağustos 1881 günlü mektubu.) Marx'a yazdığı mektupta, şöyle bilgi veriyor ona Engels: «Shipton'a asıl önemli nedeni, yani, makalelerimin derginin öteki bölümlerine hiç etki yapmadığını [derginin öteki bölümleriyle uyumsuzluk içinde bulunduğunu] söyle-

medim... Gazete, zihni bulanık, ve dikkatli ki-
şilerin toplanma yeri oldu... ve temel politikası,
Gladstone'a dönük.»

Engels'in makaleleri, Avrupa ve Amerikan ülke-
lerinde kitle sosyalist partilerinin meydana çıktığı
dönemin sorunlarını irdeler. Bu makalelerde vurgu-
lanan fikir, İngiltere'de bir siyasal işçi partisine ih-
tiyaç olduğudur. Engels, bu fikri İngiliz işçisine kolay
anlaşılır bir biçimde sunmaktadır.

Engels, Almanya, Belçika, Hollanda, İtalya ve
Fransa'daki işçi hareketleriyle İngiltere'deki Çartist
hareketin deneyimlerinden örnekler vererek fikrini
açıklamakta, ve İngiliz İşçilerine, siyasal mücadele-
nin, iktidar için mücadelenin gerekliliğini ispatlamak-
tadır. «Herkesin kendi kendisini korumak zorunda ol-
duğu bir dünyada yaşıyoruz. Gel gör ki, İngiliz işçi-
leri, çıkarlarını, toprak ağaları, kapitalistler, aracı tüc-
carlar (*) ve onların hizmetinde olan avukatlar, ga-
zeteciler, vb. nin korumasına izin veriyorlar.» İngil-
tere'nin tüm işçi sınıfının, kendi siyasal sınıf partisi
çevresinde toplanmasını, burjuvazi etkisinden uzak
kalmasını savunan Engels, şöyle devam ediyor: «An-
cak o vakit, bir bütün halinde örgütlenmiş İngiliz
işçi sınıfı karşısında, hiç bir güç, tek bir gün bile da-
yanamaz!»

Engels, «Amerikan Besin Maddeleri ve Toprak
Sorunu» adlı makalesinde, Avrupa'nın küçük üreti-
ciler çiftçiliğinin, Amerika'nın büyük çapta çiftçiliği
karşısında yaptığı mücadeledeki güçsüzlüğünü orta-
ya koymaktadır. Ve İngiliz işçilerine, işçi hareketinin
köylülük biçiminde ortaya çıkan yeni bir yandaşı ol-
duğunu işaret ederek, işçi sınıfının, siyasal iktidarı ele

(*) Asıl metinde «retail trading class».

geçirdikten sonra «ulusal denetim altında; kooperatif toplumlarla» toprak ekimini örgütlemek zorunda olduğunu hatırlatmaktadır. Gene başka bir makalede, İrlandalıların, İngiliz işçi hareketinin yandaşı olduğuna işaret etmektedir.

Engels, birkaç makalede, Tahıl İthalatını Yasaklayan Kanuna Karşı Olanlar Ligne bağlı (*) serbest tüccarların sınıfsal doğasını irdelemekte ve «İngiltere'nin sanayi tekelinin giderek zayıfladığı» önemli sonucunu çıkarmakta, ve bunun, «İngiliz işçi sınıfıyla İngiliz orta sınıfını bağlamaya devam eden halkayı koparacağını» söylemektedir. Burjuvazi yönetimi, İngiltere'yi iflasa sürüklemektedir.

İngiliz işçi sınıfı hareketinin geleneksel tarihleri, Marx ve Engels'in bu hareketteki payını ört-bas etmişlerdir. Oysa bu iki lider, harekete yalnız kuramcı olarak katılmakla kalmadılar, gerçekten savaştılar da. Binsekizyüz kırkların Çartist hareketinden, binsekizyüz doksanların sekiz saat hareketine kadar, İngiliz işçilerinin her mücadelesine fiilen katıldı Engels. Çartistlerden (George Julian Harney ve Ernest Jones) büyük liman işçileri grevi liderleri ve modern işçi hareketi kurucuları olan John Burns ve Tom Mann'a kadar herkes, işçi sınıfının hemen hemen her lideri, Engels'i tanır, sayar ve onun önerilerine başvururlardı.

Bunca yıllık bir aradan sonra -ki bu süre içinde işçi hareketinde büyük olaylar olmuştur- yeniden basılan bu makaleleri okuyanlar, şu gerçeklerle karşılaşacaklar: Engels, İngiliz işçi hareketini ve işçi sendikalarının bu hareketteki önemli rolünü iyi anlamış-

(*) **Anti Corn Law League.**

tır. Dünya İşçi sınıfı hareketinin lideri, ve Marx'ın yanı sıra hareketin en büyük öğreticisi olan Engels, öylesine açık ve halkın anlayacağı bir dille yazmıştır ki, makaleleri, bugün bile, devrimci gazeteciliğin bir örneği olma niteliğini korumaktadır.

ADİL BİR İŞ-GÜNÜ İÇİN ADİL BİR ÜCRET

Son elli yıldır, İngiliz işçi hareketinin sloganı oldu bu söz. 1824 yılında işçilerin örgütlenmesini yasaklayan utanç verici kanunun kaldırılmasından sonra, trade - union'ların gelişmeye başladığı dönemde işe yaradı bu slogan; İngiliz emekçilerinin, Avrupa işçi sınıfının başında yürüdüğü muzaffer Çartist hareketi döneminde daha da yararlı oldu. Ama zaman, o zaman değil; elli, hatta otuz yıl önce gerekli olan pek çok şey, şimdi çok eskimiş bulunmakta; onları bugüne uygulamak çok, çok yersiz olur. Bu eski, ömrünü tamamlamış slogan sözünü ettiğimiz uygulanması yersiz şeylerden biri olmasın?

Âdil bir işgünü için âdil bir ücret! İyi ama, âdil bir işgünü nedir, âdil bir ücret nedir? Modern toplumun varlığını sürdürmede ve gelişmede kullandığı yasalar nasıl saptar bu âdil ücreti, âdil işgününü? Buna cevap vermek için ahlâk bilimine, hukuk, eşitlik ilkelerine, ya da insancıl duygulara, adalete, hatta hayırseverlik ilkelerine başvurmamız gerekmez. Ahlâk kuralları ve yasalar açısından âdil olan bir şey,

sosyal açıdan âdil olmayabilir. Sosyal açıdan adalet, ya da adaletsizlik ise, yalnız ve yalnız tek bir bilimle - maddî üretim ve mübadele olgularını konu edinen bilimle politik ekonomi bilimiyle saptanır.

Peki, politik ekonomiye göre âdil bir ücret nedir, âdil bir işgünü nedir? Kapitalist ile işçinin açık pazarda rekabetiyle saptanan işin bir günlük yoğunluk süresi ile ücretin miktarıdır sadece. Böylece saptanan hakkınca ücret ve işgünü nedir peki?

Normal şartlar altında, âdil bir ücret, emekçinin, emekçi olarak varlığını sürdürmek için gerekli geçim araçları, çalışması için gerekli enerjiyi, neslini sürdürmesi için gerekli gücü, ülkesinin ve bulunduğu yerin hayat standardına göre sağlamak için muhtaç olduğu miktardır.

Gerçek ücret, sanayideki dalgalanmalar kimi zaman bu ortalamanın altında, kimi zaman da üstünde olabilir. Adil bir işgünü, işçinin, bütün işgücü ile her gün fiilen harcadığı ve işçiyi daha ertesi gün aynı miktar emeği vermekten alakoymayan iş süresi ve çabasıdır.

Bu işlemi şöyle tanımlayabilirsiniz: Emekçi, kapitaliste, bir günlük iş gücünün tamamını vermektedir; yani bu işlemin sürekli olarak tekrarına engel olmayacak biçimde çalışmakta, emek vermektedir. Buna karşılık, aynı pazarlığın, her gün tekrar edebilmesini sağlamak için gerekli geçim araçlarını alabilecek miktarı yalnız yalnız bunca miktarı almaktadır. İşçi mümkün olduğu kadar çok, kapitalist, mümkün olduğu kadar az vermektedir, pazarlık bunu gerektirmektedir çünkü. Doğrusu, pek göz yaşartıcı bir adalet!

Gelin, meselenin biraz daha derinlerine inelim. Politik Ekonomistlere göre ücretler ve iş günleri re-

kabetle saptandığına göre, rekabette, her iki tarafın da eşit şartlarda olması adalet kurallarının gereğiymiş gibi görünür. Ama bu böyle olmuyor. Kapitalist, emekçiyle anlaşılamazsa, bekler, kesesi elverir buna; bekler ve sermayesiyle geçinir. İşçi için durum böyle değildir. Emekçi, ücretle geçinir, ve bu yüzden, ne derece kötü şartlarla olursa olsun iş bulmak zorundadır. Demek ki rekabette emekçi eşit durumda değil. Her an açlığın korkunç soluşunu duyar ensesinde. Gene de, kapitalist sınıfın ekonomi politiğine bakacak olursak, su katılmamış bir adaletin gereğidir bu durum!

Ancak, bu görüldüğü kadar önemli değil, Makinaların yeni iş alanlarına uygulanması, mevcut makinaların geliştirilmesi sonucu, giderek daha çok «el»e işten elçektirilmekte; ve bu, artık işe yaramayan «el»lerin, ülkenin başka imalatçıları tarafından kabul edilip işe alınmalarından çok daha büyük bir hızla yapılmaktadır. Yerini makinaların aldığı bu «el»ler, sermayenin kullanacağı büyük bir yedek sanayi ordusu meydana getirmekte. İşler kötü giderse, açlıktan ölebilirler, dilenir, çalar, ya da kimsesizler yurduna sığınabilirler; yok, eğer işler iyi gidiyorsa, üretimi artırmak için el altında hazırırlar; ve bu yedekler ordusunun son eri, kadını ya da çocuğu iş buluncaya kadar -ki bu da, ancak aşırı bir üretim döneminin varlığını gerektirir- işte o vakte kadar, rekabet ücretleri düşük tutacaktır, ve sermaye, yalnız bu ordunun varlığına dayanarak, emekle yaptığı mücadelede kendi gücünü biraz daha artıracaktır. Emek, sermayeyle olan rekabet yarışında yalnız engellenmiş (handicapped) değildir, ayağına perçinlenmiş top güllesini de sürüklemek zorundadır. Ve bu, kapitalist ekonominin adalet dediği şeye uygundur.

Ama gelin, bu çok âdil ücretleri sermayenin ne ile ödediğini kurcalayalım? Sermaye ile elbet. Ama sermaye hiç bir değer üretmiyor ki. Toprağı saymazsak tek servet kaynağı emektir; tek başına sermaye, biriktirilmiş emek ürününden başka bir şey değildir. Demek ki, emeğin ücreti, emekten elde edilmekte, ve işçinin ücreti, kendi ürettiği üründen sağlanmaktadır. Eğer gerçekten istenen şey âdil olmaksam emekçinin ücreti, emeğinin ürününü ihtiva etmelidir. Ama politik ekonomilerine göre bu âdil bir davranış olmaz. Tersine, işçinin emeğinin ürününe, kapitalist tarafından zorla el konulmakta, ve işçi bunun içinden, hayatını sürdürmek için sadece zorunlu geçim araçlarını almaktadır. Dolayısıyla bu garip «âdil» rekabet yarışının sonunda, çalışanların emeğinin ürünü, kaçınılmaz olarak çalışmayanların elinde toplanmakta, ve bu servet, bizzat kendisini üretenleri köle etmek için güçlü bir araç haline gelmektedir. İşte, âdil bir iş için âdil bir ücret! Burada anlatılanlardan, eski sloganın ömrünü tamamladığı ve bugün artık dipsiz bir kova olduğu gerçeği ortaya çıkıyor. Öyleyse gelin, bu eski parolayı gömelim, ve yerine şunu koyalım: **Üretim araçlarına (means of work) - hammadde, fabrikalar, makinalar - çalışan halkın kendisinin sahip olması gereklidir.**

(The Labour Standard, Londra 7 Mayıs 1881)⁴

ÜCRET KANUNU

Bundan önceki yazımızda, zamanında geçerliliği olan bir sloganı, «Âdil bir işgünü için âdil bir ücret» sloganını incelemiş, ve âdil bir ücretin, içinde bulunduğumuz toplumsal şartlar altında, zorunlu olarak, işçinin ürününün [ürettiğinin] en haksızca bölünmesine eşdeğerde olduğunu, bu ürünün daha büyük bir parçasının kapitalistin cebine indiğini ve işçinin, kendisini çalışacak durumda tutacak ve neslini sürdürmesine yetecek kadarına razı olmak (tahammül etmek) zorunda bulunduğunu görmüştük.

Bu, politik ekonominin yasası, ya da başka bir deyişle, İngiltere'deki tüm Örf-Âdet yasaları, Devlet Yazılı Hukuku, Ceza Hukukunun bir araya gelmesiyle oluşacak yasalardan daha güçlü olan, toplumun halihazır ekonomik düzeninin (organizasyonunun) yasasıdır. Toplum, birbirine karşı olan iki sınıfa ayrılmıştır: Bir yanda tüm üretim araçlarının toprağın, hammaddelerin, makinaların tekelleri [sahipleri] olan kapitalistler; öte yanda, kendi iş güçlerinden başka hiç bir şeye sahip olmayan, üretim araçlarına

sahip olma hakından yoksun bırakılmış işçiler, emekçiler. Böyle bir toplumsal düzen varolduğu sürece, ücret yasaları, tam tamına uygulanacak ve işçiyi, kapitalistlerin tekelleştirdiği kendi üretimine köle yapan zincire her gün yeni bir halka daha ekleyecektir.

Bu ülkenin işçi sendikaları, şimdi altmış yıla yakın bir süredir, bu yasaya karşı savaşmaktalar- ne sonuç elde ettiler ki? İşçi sınıfını sermayenin yani kendi emeklerinin ürününün-esaretinden kurtarmayı başardılar mı? İşçi sınıfının tek bir bölümünü, üretim araçlarının, hammaddelerin, aletlerin, gerekli makinelerin sahibi yapmak, böylece kendi emeklerinin ürününe sahip olmak üzere, ücret kölesi durumundan öteye gitmelerini mümkün kıldılar mı? Çok iyi bilinmektedir ki, böyle yapmamaları bir yana, yapmaya asla çalışmadılar bile.

Bunu yapmadılar diye, işçi sendikalarının yarar-sız olduğunu söylemek doğru olmaz. Tersine, İngiltere'deki işçi sendikaları, tüm öteki sanayi (manufacturing) ülkelerinde olduğu gibi, işçi sınıfı için sermayeye karşı mücadelelerinde gereklidir. Ortalama ücret miktarı (rate), belli bir ülkede, o ülkede alışılmış yaşama koşullarına göre, işçilerin kendilerini ve nesillerini devam ettirebilmek için zorunlu olan geçim araçlarının toplam para miktarına eşittir. Bu yaşam koşulları, değişik işçi sınıflarında birbirinden çok farklı olabilir. İşçi sendikalarının, en büyük becerileri, ücret oranlarını [miktarlarını] yükseltmek ve iş saatlerini azaltma mücadelesi sonucunda bu yaşama koşullarını korumak ve yüksek tutmaktır. Londra'nın doğusunda, emekleri duvarcı ustaları ve duvarcı kalfaları kadar beceri gerektiren, işleri en az onlarınki kadar ağır olan ve gene de, bunların [duvarcılarının] al-

diği ücretin yarısını bile alamayan nice iş alanı (trade), nice işçi var. Neden böyledir bu? Çünkü, güçlü bir örgüt, birinin ücretlerini saptamada ölçü olarak kullanılan yaşama düzeyini, diğerine göre daha yüksek tutmasını mümkün kılmıştır da ondan. Öte yanda, örgütlenmemiş, güçsüz olan ikinci grup, sermayecilerinin, yalnız kaçınılmaz sömürüsüne değil, aynı zamanda keyfi sömürülerine de boyun eğmek zorundadır: yaşama seviyesi giderek düşmektedir, daha az, ve daha az ücretle nasıl geçinileceğini öğrenmektedirler her geçen gün, ve doğal olarak, ücretleri, kendilerinin şükrederek yetinmeyi öğrendikleri seviyeye kadar düşecektir.

Demek ki, ücret yasası, kesin, mutlak bir yasa değil. Belli sınırlar dahilinde değişmez bir şey değil. -Buhran dönemleri hariç-, her dönemde, her zaman için, her iş kolunda, ücretler oranının, çekişen iki sınıfın [işçi-kapitalist] mücadelesi sonucu değiştirilebileceği belli bir esneklik vardır. Ücretler, her durumda, pazarlıkla saptanır, ve bir pazarlıkta, kim en uzun süre, en kararlı ve en amansız biçimde dayanırsa, onun kendisine verilecekten fazlasını alma şansı daha fazladır. Soyutlanmış [tek başına] bir işçi, kapitalistle pazarlığını sürdürmeye çalışırsa, kolayca yenilir ve kapitaliste kayıtsız şartsız teslim olur; ama, işçiler, güçlü bir örgüt kurarlarsa, aralarında, gerektiğinde kendilerini işverene karşı savunmalarını mümkün kılacak bir para toplarlarsa, ve böylece bu işverenle, tek bir cephe halinde mücadele ederlerse, evet, yalnız ve yalnız bu durumda, mevcut toplumun ekonomik yasalarına göre, âdil bir işgünü için âdil bir ücret denilebilecek o asgarî ücreti alabilme şansına sahip olurlar.

Şu var ki, sendikaların mücadelesi, ücret yasa-

sının hakkından gelmeyi, onu temelinden ortadan kaldırmayı öngörmez. Tersine, sendikalar, ücret yasasının uygulanmasını sağlarlar. İşçi sendikalarının direnme araçları [gücü] olmaksızın, işçi, ücret yasası kurallarına göre alması gereken asgarî miktarı bile alamaz. Kapitalist yalnız ve yalnız gözlerinin önündeki işçi sendikalarından titrediği içindir ki emekçinin gücünün piyasa değerini tam ödemek zorunda kalır. İspat mı istiyorsunuz? Bir, büyük işçi sendikalarının üyelerine ödenen ücrete, bir de Londra'nın doğusundaki, o sefalet yuvasındaki sayısız küçük işletmelerde [çalışanlara] ödenen ücretlere bakın.

Demek ki, işçi sendikaları, ücret yasasına temelinden saldırmıyor. Ama, işçi sınıfının ekonomik çöküşüne neden olan unsur, ücretlerin yüksekliği, ya da düşüklüğü değildir. Bu [ekonomik] çöküş, işçi sınıfının, emeğine karşılık olarak emeğinin ürününün tamamını almak yerine, kendi üretiminin ücret adını almış bir bölümünü almakla yetinmek zorunda oluşu olgusunda yatmaktadır. Kapitalist, sırf üretim aracının kendi özel mülkü olması nedeniyle, ürünün tümünü cebe indirmekte ve bu ürünün içinden [azıcığını] ücret olarak emekçiye vermektedir. Dolayısıyla görülmüyor ki, işçi sınıfı, üretim araçlarına (means of work)-toprak, hammadde, makina vb.-ve böylece **kendi emeğinin ürününün tümüne** sahip oluncaya kadar, gerçekten kurtulmuş olmayacaktır.

(The Labour Standard, Londra, 21 Mayıs 1881)

İŞÇİ SENDİKALARI

Geçen yazımızda, işçi sendikalarının faaliyetlerinin, ekonomik ücretler yasasını, kapitaliste karşı uyguladığı [kapitalisti, ücretler yasasını uygulamaya zorladığı] yönünü incelemiştik. İşçi sınıflarının, bu konuyu iyice anlamaları çok önemli olduğundan, bu konuya tekrar dönüyoruz.

İçinde bulunduğumuz zamanın İngiliz işçilerine, ücretleri mümkün olduğu kadar azaltmanın, genel olarak kapitalistlerin (kapitalist sınıfın) olduğu gibi, birer birer her kapitalistin çıkarına olduğunu öğretmeye gerek yok kanısındayız. David Ricardo'nun da itiraz götürmez biçimde ispatladığı gibi, emeğin ürünü, tüm masraflar çıkarıldıktan sonra, iki paya bölünmektedir: biri, emekçinin ücretlerini, öteki kapitalistin kârını oluşturmaktadır. Şimdi, bu net emek ürünü, her bir ayrı durumda, belli bir miktar olduğuna göre, ücretler denen pay azalmadıkça, kârlar denen payın çoğalmayacağı açıkça ortadadır. Ücretleri azaltmanın kapitalistin çıkarına olduğunu inkâr etmek, kapitalistin kazancını (kârlarını) çoğaltmak istemediğini söylemek demek olacaktır.

Kârları, geçici olarak çoğaltmanın başka yolları (means) olduğunu çok iyi bilmekteyiz, ancak, bunlar, genel yasayı değiştirmemektedirler, ve dolayısıyla burada onlara değinmeye gerek yoktur.

Şimdi, ücretler oranı (miktarı), toplumsal ekonominin bağımsız ve iyice saptanmış bir yasasıyla yönetildiğine göre, kapitalist nasıl ücretleri azaltabilir? Ücretlerin ekonomik yasası var; hem de itiraz götürmez biçimde var. Ancak, daha önce de gördüğümüz gibi, esnek bir yasa bu; iki yöne de çekilebiliyor. Belli bir iş kolunda, ücretler, ya da o iş kolundaki işçileri daha düşük hayat standardına yavaş yavaş [tedricen] alıştırmak suretiyle, doğrudan doğruya azaltılabilir, ya da günlük iş süresini (ya da aynı iş süresi içinde yapılan işin yoğunluğunu) işçi ücretini yükseltmeksizin arttırmak suretiyle dolaylı olarak azaltılabilir.

Ve her bir kapitalistin, kendi işçilerinin ücretlerini azaltmak ve kârını çoğaltmak isteği, aynı iş kolundaki kapitalistlerin, birbirleriyle rekabet etme itici gücünü doğurur. Her biri, kendisine rakip olanlardan daha düşük fiyata satar malını, ve kârını feda etmediği sürece, ücretleri azaltmak zorundadır. Dolayısıyla, her bir kapitalistin çıkarının, ücretler oranına yaptığı baskı, aralarındaki rekabetle on kat artmaktadır. Daha önce, daha çok kâr-daha az kâr meselesi olan, şimdi artık bir zorunluluk [gereklilik] meselesi haline gelmiştir.

Örgütlenmemiş emeğin, yapılan bu durmak bilmez sürekli baskıya karşı etkili bir direnç kaynağı yoktur. [direnmeye gücü yoktur]. Dolayısıyla, işçileri örgütlenmemiş iş kollarında, ücretler sürekli olarak düşme, iş süresi ise sürekli olarak artma eğilimindedir. Bu işlem, yavaş yavaş, ama mutlaka

sürüp gitmektedir. Bolluk dönemleri, ara sıra bu işle-
mi durdurabilir, ama işlerin kötü gittiği dönemler, bu
süreci sonradan daha çok hızlandırır [öyle ki, verilen
arada kapitalistin aleyhine işleyen durum, bu dö-
nemde fazlasıyla telâfi edilir]. İşçiler, giderek daha
düşük daha daha düşük yaşama seviyesine alışırlar.
Bir yandan, iş süresi giderek artarak, mümkün olan
en yüksek noktaya yükselirken, ücretler, en düşük
noktaya, kaçınılmaz noktaya - daha altında işçilerin
yaşamalarının ve kendi yerine nesil yetiştirmesinin
mümkün olamayacağı sınıra giderek daha çok, daha
daha çok yaklaşmaktadır.

Bu yüzyılın başında geçici olarak bu kuralın dı-
şına çıkıldı. Buharın ve imalatla yeni makinaların
[kul!anılmasının] hızla artması, onların ürettiği ürüne
olan talebin daha hızla artması karşısında yetersiz
kalıyordu. Bu iş kollarındaki ücretler, atelyeden ima-
latçıya satılan çocuklarınkinin dışında, genellikle
yüksekti; kaçınılmaz olarak el emeği gerektiren iş
kollarında ücretler yüksekti: bir boyacının, makina
tamircisinin, kadife kesicisinin, bir iplik eğiricisinin
aldığı ücret, şimdi inanılmazmış gibi geliyor. Aynı
zamanda, yerlerini makinaya bırakmak zorunda kalan
iş kolları giderek açlıktan ölmeye mahkûmdu. Ancak,
yeni icad edilen makinalar, giderek bu iyi ücret alan
işçilerin yerini aldı; makina imal eden makinalar bu-
lundu, ve öyle bir noktaya gelindi ki, makina ile ya-
pılan mallar, talebi karşılamakla kalmadı, talebin üs-
tünde üretim yapmaya başladılar. 1815 yılındaki ge-
nel barış ticaret kurallarını yeniden düzenleyip, bol-
luk ile üretim fazlası arasında on yıl süren dalgalan-
mayı ayarladığında, ticarî panik başladı. İşçilerin, es-
kiden, bolluk günlerinden ellerinde kalan, hatta, aşırı
üretim fazlası dönemlerinde belki de arttırdığı ne

çıkarları varsa, şimdi bu panik döneminde, işlerin kötü gittiği dönemde ellerinden alınmaktaydı; ve az sonra, İngiltere'nin imalatçıları, örgütlenmemiş emeğin ücretlerinin, sürekli olarak, mümkün olan en düşük sınıra doğru ilerleyeceği genel yasasını kabul-lendiler.

Ancak, bu arada, ve de tam zamanında, 1824 yılında yasal hale gelen işçi sendikaları da meydana çıktı. Kapitalistler, her zaman için örgütlenmiştir. Çoğu durumda, resmî bir sendikaya, kurallara, memurlara vesaireye ihtiyaçları yoktur. İşçilere kıyasla az sayıda oluşları, ayrı bir sınıf meydana getirdikleri olgusu, sürekli toplumsal ve ticarî ilişkileri [girişikli ilişkileri] (*) bütün bunları gereksiz kılmaktadır; yalnız, daha sonra, bir imalatçılar kolu [iş kolu] pamuk ticaretinin Lancashire'ı egemenliği altına aldığı gibi, bir bölgeyi kuşattığında, resmî bir kapitalist sendikası kurmak gerekli olur. Öte yanda, işçilerin, [iş güçlerini satmaya başlar başlamaz], belli kuralları olan, yetkili memurları ve komiteleri bulunan bir örgüt kurmaları gerekir. 1824 yılında yürürlüğe giren yasa, bu örgütleri yasal hale soktu, O günden sonra, İngiltere'de, emek bir güç olarak belirdi. Önceleri çaresiz olan, kendine karşı bölünmüş kitle, artık böyle değildi. Birliğin ve ortak eylemin verdiği güce, iyi doldurulmuş bir hazine-Fransız kardeşlerimizin anlamlı bir deyimle ifade ettiği üzere- «direnc parası»nın gücü eklendi. Şimdi durumlar tümünden değişmişti. Ücretleri düşürmek, ya da iş saatlerini yükseltmek, kapitalistler için tehlikeli bir girişimdir.

Bunun sonucu olarak, o zamanın kapitalist sınıfında, işçi sendikalarına karşı şiddetli bir tepki mey-

(*) Asıl metinde «Inter-course» (çev.)

dana geldi. Bu sınıf, öteden beri benimsediği işçi sınıfını yontma [sömürme] alışkanlığını, müktesep hakkı, yasal imtiyazı olarak kabullenmişti. Şimdi, [işçilerin] buna bir son vermeye kararlı oldukları görülmüyordu. Bu yüzden, kapitalistlerin öylesine şiddetle haykırmalarına ve bugün İrlanda toprak ağalarının yaptığı gibi, haklarına ve mülklerine saldırıldığını ileri sürmelerine şaşmamak gerekir.

[İşçilerin] altmış yıllık mücadele deneyimi, onlara [kapitalistlere] belli bir şeyler öğretmişti. İşçi sendikaları artık varlığını kabul ettirmişti; Fabrikalar ve Atelyeler Yasasının iş saatlerinin düzenleyicisi olarak kabul edildiği gibi, sendikalar da ücretlerin düzenleyicisi olarak kabul edilmişti. Hatta ve hatta Lancashire'deki pamuk patronları (masters) son zamanlarda, işçileri taklid etmeye başladılar; ve şimdi, işlerine geldiğinde bir grev düzenlemeyi, işçi sendikaları kadar, ya da onlardan daha iyi biliyorlar.

Demek ki, işçi sendikalarının çalışmaları sonucu, ücretler yasası, işverenin aleyhineymiş gibi uygulanıyor ve herhangi bir iş kolunun iyi örgütlenmiş işçileri, işverene kiraladıkları iş gücünün hiç olmazsa aşağı yukarı tam değerini alabiliyorlar, ve devlet yasalarının yardımıyla, iş saatleri, işgücünün tamamen tükeneyeceği o maksimum uzunluğu, hiç olmazsa pek fazla aşmıyor. Ancak, bu, halihazırda örgütlenmiş en iyi işçi sendikalarının, hem de sürekli mücadele ve çok fazla güç ve para ziyan ederek sağlamayı umdukları çıkarlardır; ve iş alanında, en az on yılda bir meydana gelen devri buhranlar, koparılmış olan çıkarları da silip götürmekte, ve savaşa yeniden başlamak, albaştan etmek gerekli olmaktadır. Çıkışı olmayan bir kısır döngüdür bu. İşçi sınıfı yerinde saymakta, Çartist atalarımızın adlandırmaya cesaret ede-

mediği «cret kölesi sınıfı» olarak kalmaktadır. Bunca emeğin, fedakrlığın, çekilen bunca acının nih sonucu, geçici düzelme ve iyileşmeleri mutlak ve dokunulmaz sanmak mı olacaktır? Bu, İngiliz işçilerinin en büyük amacı olarak mı kalacaktır hep? Yoksa bu ülkenin işçi sınıfı sonunda bu kısır döngüyü kır- maya girişecek, ve **cret sisteminin tümüyle kaldırılması için** bir harekete girecek ve böylece bir çıkış bulacak mıdır?

Gelecek hafta, işçi sendikalarının, işçi sınıfının örgütleyicisi olarak oynadığı rolü inceleyeceğiz.

(The Labour Standard, Londra, 28 Mayıs 1881)

Şimdiye kadar, işçi sendikalarını, ücretler oranı ayarlamasına yaptıkları katkı; ve sermayeye karşı yaptığı mücadelede emekçiye hiç olmazsa biraz direnç kaynağı sağladığı yönüyle inceledik. Ancak, konumuz burada bitmiyor.

Emekçinin, sermayeye karşı mücadelesi, dedik. Sermayenin savunucuları, bunu ne kadar inkâr ederlerse etsinler, bu mücadele, vardır. Kârları arttırmada en emin ve en hazır yol, ücretleri düşürmek olduğu sürece de var olacaktır; dahası, bızatihi ücretler sistemi var olduğu sürece var olacaktır. İşçi sendikalarının varlığı, bu olgunun doğruluğunu göstermede yeterli delildir; sendikalar, sermayenin saldırılarına karşı savaşmak için değilse, ne için kurulmuşlardır? Bu meselelerde, nezaket gösterisi yapmanın, süslü püslü sözcükler kullanmanın yararı yoktur. Ürkek ve korkak sözcükler, şu çirkin olguyu saklayamaz: Mevcut toplum, temelde, birbiriyle uzlaşması kabil olmayan karşıt (antagonist) iki büyük sınıfa ayrılmıştır; bir yanda, emek istihdamı için mevcut tüm kaynaklara sahip olan kapitalistler; öte yanda, kendi işgüçlerinden başka hiç bir şeye sahip olmayan işçiler. Bu ikincinin emeğinin ürünü, her iki sınıf arasında bölünmek zorundadır, ve üzerinde süre-

li olarak mücadele sürdürülen [konu], bu bölünmedir. Her sınıf, mümkün olduğu kadar fazla pay almaya çalışmaktadır; bu mücadelenin en ilginç yanı şudur ki, işçi sınıfı, kendi ürününden sadece bir kısmını sağlamak için savaşıırken, kapitalisti soymakla suçlanmaktadır!

Ancak, toplumun iki büyük sınıfı arasındaki bir mücadele, zorunlu olarak, siyasal mücadele halini almaktadır. Orta, Liberal sanayi burjuvazisi ya da kapitalist sınıfla, toprak sahibi aristokrasi arasındaki uzun çarpışma, siyasal mücadele halini almıştı; işçi sınıfıyla, bu aynı kapitalistler arasındaki savaş da bir siyasal mücadeledir. Bir sınıfın, başka bir sınıfa karşı yaptığı her mücadelede, uğrunda savaşılan amaç, siyasal iktidarı ele geçirmektir; yönetici sınıf, kendi siyasal üstünlüğünü savunur, yani bu demektir ki, Meclisteki çoğunluğunu savunur; yönetilen sınıf, ilkin bir pay, sonra da, mevcut yasaları, kendi ekonomik çıkar ve isteklerine uygun biçimde değiştirebilmek için, o iktidarın tümüne sahip olma yolunda savaşıır. Büyük Britanya işçi sınıfının, People's Charter (*) için öylesine hararetli, hattâ vahşî bir bi-

(*) Peoples Charter : Sözcük anlamı Halkın Bildirgesi - Şartistlerin ilkelerini ve isteklerini belirten belge. Burada, ilkeleri bu belgede yazılı olan Şartistlerin kurduğu parti kastediliyor. (çev.) People's Charter şu altı isteği (İngiltere'nin tümüyle demokrasiye dönmesini) içerir :

- 1 — Tüm yurttaşlara oy hakkı tanınması.
- 2 — Seçim bölgelerinin eşit olarak temsil edilmesi.
- 3 — Parlamenteoya seçilecekler için gerekli sayılan servet sahibi olma şartının kaldırılması.
- 4 — Yıllık seçim (Parlamentonun her yıl yenilenmesi); oturumların düzenli olması.
- 5 — Gizli oy.
- 6 — Parlamento üyeleri için maaş.

çimde o iktidarı [partiye] kazandırmak için yıllarca savaşmaları, bu yüzdendir. Yenildi işçi sınıfı bu savaşta, ama mücadele, muzaffer sanayi burjuvazisi üzerinde öyle bir izlenim bıraktı ki, bu sınıf, o günden beri, işçilere, ikide bir imtiyaz vermek pahasına, uzatmalı bir mütarekeyi satın almaktan sakınmadı. (*)

Şimdi, [biliyoruz ki] bir sınıfın başka bir sınıfa karşı yaptığı siyasal mücadelede, örgüt en önemli silâhtır. Ve siyasal, ya da Çartist diyebileceğimiz örgüt ne ölçüde parçalandıysa, işçi sendikaları örgütü o ölçüde daha güçlü hale geldi, öyle ki, şimdi yurt dışındaki hiç bir işçi sınıfı örgütünde bulunmayan güç derecesine ulaştı. Bir iki milyon işçiden meydana gelmiş ve küçük ya da mahallî dernekler tarafından destek gören birkaç işçi sendikası, ister Whig, ister Tory (**) olsun, yönetici sınıfın hükümeti tarafından ciddiye alınması gereken bir gücü temsil ediyorlar.

Bu güçlü örgütler, çalışmalarını, şimdiye kadar, geleneklerine, bu ülkede doğuş ve gelişme biçimlerine uygun olarak, ücretlerin ve iş saatlerinin ayarlanması işine katkıda bulunmak, işçilere açıktan açığa düşmanlık eden yasaların kaldırılmasına destek olmak işlevleriyle sınırladılar. Daha önce de belirtildiği üzere, bu işlerde, kendilerinden beklemeye hakları olduğu kadar etkili oldular. Ama daha da ileri gittiler-onların gücünü, onlardan iyi bi-

(*) Metne bağlı kalmak açısından böyle çevrilen bu sözlerle anlatılmak istenen bence şudur : «İşçi sınıfının mücadelesinin azminde gözü korkan yönetici sınıfı zaman zaman ücretleri artırmak pahasına, sendikaların kurulmasına göz yumdu.» (çev.)

(**) Whig : Onyedinci yüzyılda kurulan ve şimdi Liberal Parti adını alan siyasal partinin üyesi.

Tory : Muhafazakâr Parti üyesi. (çev.)

len yönetici sınıf, bunun ötesinde imtiyazlar tanımaya gönüllü çıktı. Disraeli'nin oy verme hakkı Reform Tasarısı kanun teklifi, örgütlenmiş işçi sınıfının çoğunluğunun oy vermesini sağladı. Bu yeni seçmenlerin kendi isteklerini kabul ettireceğini - orta sınıf Liberal politikacılar tarafından yönetilmeye son vereceklerini bilseydi, bu kanunu teklif eder miydi hiç - İşçiler kendi dev üretim alanlarının yönetimiyle, idarî ve siyasal çalışmaya yetenekli olduklarını ispatlamış olsalardı, Disraeli onların iş başına geçmesine göz yumar mıydı?

Alınan bu tedbir, işçi sınıfına yeni bir umut kapağı açtı. Londra seçmenlerinin ve tüm sanayi kentlerinin oy çoğunluğunu almakla, sermayeye karşı mücadelelerine yeni silâhlarla girmeleri, kendi sınıflarından parlamentoya temsilci göndermeleri mümkün oldu. Ve burada, üzülererek söylemek gerekir ki, işçi sendikaları, işçi sınıfının ileri karakolu olarak görevlerini unuttular, Bu yeni silâh, on yılı aşkın süredir ellerinde, ama kılıcı kınından çıkarmadılar bile. Gerçekten, işçi sınıfının önünde yürümezlerse, şimdi işgal ettikleri durumu korumaya devam edemeyeceklerini bilmelidir sendikalar. İngiltere'nin işçi sınıfı, Parlamentaoya kırk, elli işçi gönderme gücünü elinde tutsun, ve kapitalistlerin ya da onların avukatları, gazetecileri, vb. memurlarının kendilerini temsil etmesiyle yetinsin, olacak iş değildir.

Bundan da öte, bu ülkenin işçi sınıfının bir süredir yanlış yolda ilerlediğinin bilincine vardığını, uyanmakta olduğunu gösteren çok belirti vardır; işçi sınıfı, yalnız ve yalnız daha yüksek ücret ve daha az iş saati elde etmek için yapılan hareketlerin bu ekonomik taleplerle sınırlı eylemlerin, onları çıkışı olmayan bir kısır döngüde tuttuğunun bilincine var-

miş, tarihî görevini anlamıştır; esas kötülüğün ücretlerin düşüklüğünde değil, bizihi ücret sisteminde yattığını bilmektedir. Bu bilgî, işçi sınıfı arasında yayıldığı anda, işçi sendikalarının durumu değişmek zorundadır. Artık, işçi sınıfının tek örgütü olma imtiyazını ellerinde tutamayacaktır sendikalar. Özel iş kolları sendikalarının yanı sıra, ya da onların üstünde bir genel sendika (birlik), bir bütün olarak işçi sınıfının siyasal örgütü hayat bulmak zorundadır.

Demek ki, örgütlenmiş emeğin dikkate alması gereken iki husus var: ilki, bu ülkenin işçi sınıfının herkesin duyacağı bir sesle haykıracağı, parlamentadaki sandalyelerden tamamını talep edeceği günün yaklaştığı. İkincisi, işçi sınıfının daha yüksek ücret ve daha az iş saati için yapılan mücadelenin işçi sendikalarının şimdiki faaliyetlerinin kesin çözüm yolu olmadığını, bu tip faaliyetlerin ancak daha köklü bir çözümlemeye ücret sisteminin tamamen ortadan kalkması yolunda bir araç, çok gerekli ve etkili bir araç olduğunu anlayacağı günün de hızla yaklaştığıdır.

Ücret sisteminin ortadan kalkmasında olduğu gibi, emeğin parlamentoda tamamen temsil edilebilmesi için, özelleşmiş iş kollarının değil, tek vücut olarak işçi sınıfının örgütlenmesi gereklidir. Ve bu dağınıklığın hakkından ne kadar kısa zamanda gelinirse, o kadar iyi olur. Tekvücut halinde örgütlenmiş İngiliz işçi sınıfına, bir gün bile dayanacak hiç bir güç yoktur dünyada.

(The Labour Standard, Londra, 4 Nisan 1881)

FRANSIZ TİCARET ANLAŞMASI

9 Haziran Cuma günü, Avam Kamarasında, (Gloucester'den) Mr. Monck, şöyle bir öneride bulundu: «Fransa ile yapılacak bir ticarî anlaşma, gümrük resimlerinin azaltılmasını sağlayacak biçimde düzenlenmeli ve böylece iki ülke arasındaki ticarî ilişkileri geliştirme eğilimi gösteren bir nitelikte olmalıdır.» Bu öneriyi uzun bir tartışma izledi. Sir. C. Dilke, hükümet adına söz alarak diplomatik nezaketin gereği olarak, yumuşak bir tavırla karşı çıktı bu öneriye. Mr. J. A. Balfour (Tamworth), misilleme gümrük vergisiyle yabancı ülkeleri daha düşük gümrük tarifesi uygulamak zorunda bırakmayı savunuyordu. Mr. Slagg (Manchester) bizim onlarla, ve onların bizimle ticaret yapmalarının değerini anlaşma yapmaya gerek kalmadan anlamalarını bekliyordu Fransızların. Mr. Illingworth (Bradford) ticarî anlaşmaların serbest ticarete yol açacağı kanısıyla umutsuzluk içindeydi. Mr. MacIver (Birkenhead) mevcut serbest ticaret sisteminin, serbest ithalatı, ve kısıtlı ihracatı desteklediği nedeniyle, bir sahte-

kârlıktan ibaret olduğunu beyan etti. [Mr. Monck'un yaptığı] teklif, kırk dokuza karşı yetmiş yedi oyla kabul edildi; Mr. Gladstone'un ne duygularını ne de sandalyesini (position) incitmeyecek bir yenilgi.

Bu tartışma, akıldan yoksun ecnebinin, ve en az onun kadar akılsız sömürge ülkelerdeki tüccarların, serbest ticaretin yararlarını ve tüm ekonomik hastalıkları yok etme yeteneğini kabule yanaşmamaya inat etmeleri konusunda tekrar tekrar yapılan yakınlara iyi bir örnektir. Hiç bir öneri, Manchester ekolünün (*) serbest ticaret önerisi kadar tümünden yıkılmamıştır; serbest ticaret İngiltere'de uygulansaydı, ülkeye öyle yararlı olacaktı ki, öteki ülkeler, İngiltere'den örnek alacak, ve kapılarını İngiliz imalatçılarına açıvereceklerdi. [Oysa] serbest ticareti öneren kahinlerin sesleri, çölün ortasında bağırان birinin hoş sedası olarak kaldı. Yalnız tüm Avrupa ülkeleri ve Amerika koruyucu gümrük resimlerini arttırmadı. İngiliz sömürgeleri bile, kendilerine muhtariyet bahşedilince, onlara uydular ve Hindistan, İngiliz bayrağı altına girer girmez, orada bile, pamuklu mallara uygulanan gümrük vergisi yerli imalatçıları teşvik bahanesiyle yüzde beş oranında arttırıldı.

Bütün bunların neden böyle olduğu, Manchester ekolü için çözülmez bir bilmece olarak kaldı. Oysa her şey apaçık ortada.

Geçen yüzyılın ortalarında, İngiltere, pamuk işleyiciliğinin (pamuklu sanayi-in-manufacture) belli başlı merkeziydi; dolayısıyla, hızla artan pamuklu mallar talebi karşısında, makinalar bulundu, ve buharlı motorun da yardımıyla, ilkin pamuk işlenmesi ve

(*) Disraeli'nin, 1848 yılında Cobden - Bright serbest ticaret ekonomistlerine verdiği ad. (çev.)

sonra giderek öteki tekstil kollarında devrim yapılmış oldu. İngiltere'nin geniş ve yer kabuğuna yakın kömür yatakları, buhar motorları sayesinde artık ülkenin bolluk içinde olmasına temellik ediyordu. Kömüre yakın yerlerde bulunan geniş demir madeni yatakları, motor ve makina imalatı için meydana gelen yeni talep karşısında demir ticaretinin gelişmesini kolaylaştırdı. Derken, tüm imalat (manifaktür) sistemindeki bu devrimin ortasında, hemen hemen bütün rekabetçi ülkelerin gemilerini yirmi beş yıl kadar denize sokmayan ve dolayısıyla tüm deniz aşırı ve Avrupa pazarlarının tekeli İngiliz mamulü mallara veren anti Jakobin (*) ve Napolyon savaşları patladı. 1815 yılında barış sağlandığında, buhar motoru, öteki ülkelerde tek-tük biliniyordu, ve İngiltere buhar motorlarını dünya pazarlarına arz etmeye hazır imalatçılarla doluydu. İngiltere, imalat sanayiinde öteki ülkelere fersah fersah ilerleydi.

Ancak, barışın sağlanması, öteki ülkelerin İngiltere'yi izlemesine yol açtı. Yasak tarifelerini [yüksek gümrük vergilerini] Çin Seddi gibi siper almış olan Fransa, buhar motoruyla imalata başladı. Tarifesi (gümrük vergileri), İngiltere bir yana, öteki ülkelerin hepsinden çok daha liberal olan Almanya da öyle yaptı. Öteki ülkeler de buhar motoru kullanmaya başladı. Aynı zamanda, toprak sahibi İngiliz aristokrasisi, toprak kiralalarını arttırmak için Tahıl Yasasını (**) çıkardılar, ve böylece ekmeğin, fiyatını, onun yanı

(*) 1789 ihtilâli sırasında Fransa'da mevcut hükümete karşı hareket için örgütlenen radikal demokratlar.

(**) Corn Law: 1815 yılında, İngiltere'de tahıl fiyatı (25 libresi) 80 şilinden düşük olduğunda dış ülkelere tahıl ithalini yasaklayan yasa. (çev.)

sıra, ücretlerin para oranını yükselttiler. Bununla birlikte, İngiliz imalatçıların gelişmesi şaşılacak ölçüde büyük oldu. 1830 yılında, İngiltere, kendisini «dünyanın atelyesi» olarak kabul ettirdi. Onu dünyanın atelyesi yapmak, gerçekte, Tahıl Yasasına Karşı Olanlar Derneği'nin yüklendiği görevdi.

Tahıl yasasının kaldırılmasındaki amaç, o günlerde hiç de anlaşılmaz bir davranış değildi. Ekmeğin fiyatını, ve bunun yanı sıra ücretlerin para oranını azaltmak, böylece daha ucuza sağlanan gıda maddeleri sayesinde, geçim giderlerini düşürmek, İngiltere'nin daha düşük ücretlerle dünya pazarlarında rekabet imkânını arttırmalarını sağlayacaktı. Makinalaşmada büyük gelişme kaydetmiş olan, yoğun bir ticaret filosuna, kömür ve demir yataklarına sahip İngiltere'nin, tüm dünyaya mamul madde arzemesinden, karşılığında, dış dünyanın ona tahıl, üzüm, keten, pamuk, kahve, çay vb. gibi tarım ürünleri vermesinden daha doğal ne vardır? Bu bir Tanrı buyruğuydu ve buna karşı çıkmak, Tanrı buyruğuna karşı çıkmak olurdu düpedüz. Ne olurdu?. Olsa olsa, Fransa'nın, İngiltere'ye ve dünyanın öteki ülkelerine, makinayla yapılamayacak ve şimdi gözleri açılan fabrika sahibinin gözünden kaçan modaya uygun lüks maddeler satmasına izin verilebilirdi; o vakit, ülkelerarası iş bölümü, dünyada barış, ve insanlara karşı iyi niyet olabilirdi; o vakit, bütün devletler, ticaretin ve ortak kazancın sevgili bağlarıyla birbirlerine bağlanacaktı; o vakit, barış ve bolluk saltanatı ebediyyen kurulmuş olacaktı. Ve işçi sınıfına, onların «ellerine» şöyle dediler: «Güzel günler geliyor, aslanlarım, az daha bekleyin.» Elbet, «eller», daha hâlâ beklemekte.

Ama «eller» beklerken, habis ve cahil ecnebler durmadı. İngiltere'nin sahip olduğu, anlık endüstriyel avantajların, İngiltere'nin dünyanın tüm imalatçılarını tekeline almasını sağlayacak, ve öteki ülkeleri, İngiltere'ye bağımlı birer tarım ülkesi yani, İrlanda'nın kıskanılası durumuna indirecek olan sistemin güzel yanını görmediler. İmalatçılardan yoksun bırakılmış hiç bir ülkenin, öteki ülkelerin uygarlığına ayak uyduramayacağını ve bir köylüler yığını olmaya mahkûm bırakılacağını çok iyi biliyorlardı. Ve bu nedenle, özel ticarî kazancı ulusal zaruret emrine aldılar, yeni yeni doğmakta olan imalatçıları yüksek tarife (gümrük vergisi) uygulayarak korudular. Bu uygulamanın İrlanda'da hüküm süren ekonomik duruma düşmelerini önleyecek tek yol olduğu kanısındaydılar.

Bu tutumun, her durumda doğru bir yol olduğunu savunmuyoruz. Tersine, Fransa, serbest ticarete yanaşmakla büyük yararlar koparabilirdi (sağlayabilirdi). Alman imalatçıları, serbest ticaretle bugünkü duruma geldiler ve Bismarck'ın yeni koruma tarifesini (*) Alman imalatçılarından başka kimseye zarar getirmeyecektir. Ancak kısa bir koruma dönemi uygulanmasının savunulabileceği değil, son derece gerekli olduğu bir ülke var: Amerika:

Amerika, gelişme sürecinin öyle bir döneminde ki, imalatçıları desteklemek, ulusal bir gereklilik haline geldi. Bunun doğruluğunu en iyi saptayan olgu, emekten tasarrufu sağlayan makineler konusunda artık İngiltere'nin değil, Amerika'nın önde geldiğidir. Amerikalıların buluşları her geçen gün İngiliz patent-

(*) Yerli malı koruma gerekçesiyle ithal malları üzerine yüksek gümrük koyma. (çev.)

lerini ve İngiliz makinalarını geride bırakmakta. Amerikan makinaları İngiltere'ye getirilmekte; ve hemen hemen her imalat dalı, makinalarını Amerika'dan almakta. Sonra Amerika, dünyanın en enerjik nüfusuna sahip; kömür yatakları İngiltere'ninkileri yok denecek kadar az kılıyor; demir ve öteki madenler bol. Ve, yirmi yıl kadar kışa bir süre koruma uygulamakla İngiltere sanayiini herhangi bir rakip seviyesine indirebilecek bir ülkenin kendi genç ve büyüyen imalatçılarını, İngiltere'nin çoktan kurulmuş sanayii ile uzun, rekabetçi bir mücadeleye sokması beklenebilir mi? Ama, diyor, Manchester ekölü, Amerika kendi koruyucu sistemiyle kendini soyuyor. Saatte on iki mil hızla giden eski Parlamente tren yerine, elli mil hızla giden ekspres trene binmek için fazla para ödeyen adam da kendini soyuyor [öyleyse].

Şurası muhakkak ki, şimdiki nesil, Amerikan pamuklu mallarının, Hindistan'da, ve Çin'de, İngiliz mallarına rakip çıktığını, ve giderek, bu iki önemli pazarda söz sahibi olduğunu görecektir. Amerikan makina ve aletleri, İngiltere dahil dünyanın her yanındaki İngiliz pazarlarıyla rekabet etmekte; ve Belçikalı imalatçıları Hollanda'ya, Hollandalıları İngiltere'ye götüren o kaçınılmaz gereklilik, az zaman sonra, dünya sanayi merkezini bu ülkeden Birleşik Devletler'e götürecektir. Ve o vakit, İngiltere, elinde kalan sınırlı alanda, birkaç Avrupa ülkesiyle güzel güzel yarışacaktır.

İngiltere'nin, sınıî tekelinin hızla küçüldüğü olgusuna artık göz yumulamaz. Eğer, «gözleri açılan sanayi burjuvazisi onu susturmayı çıkarına uygun bulursa, bırakın işçi sınıfı yüreklilikle gözünün içine baksın, çünkü bu susturma, «efendilerinden» çok,

onların çıkarına olacaktır. Bunlar, onlardan önce Venediklilerin ve Hollandalıların kokuşma devrelerinde yaptıkları gibi, daha uzun süre, dünyanın bankerleri, tefecileri olarak kalabilirler. Ama İngiltere'nin yoğun dış ticareti her geçen yıl artacağına eksilmeye başlayınca «eller»e ne olacak? Demir gemi yapımının Thames'den Clyde'a kaydırılması, Londra'nın doğusunu ağır bir yoksulluğa düşürmeye yeterli olduğuna göre, İngiltere'nin bütün ticaret merkezlerinin Atlantik Okyanusunu aşması halinde ne olacak?

Şu olacak: İngiliz işçi sınıfını, İngiliz burjuvazisine daha hâlâ bağlayan son halka kopacak. Bu halka, ortaklaşa yürüttükleri bir ulusal tekeldir. Bu tekel yok edilince, İngiliz işçi sınıfı, kendi çıkarlarını, kendi kurtuluşunu ele almak, ve ücretler sistemine son vermek zorunda kalacaktır. Umarız [işçi sınıfı] o güne kadar eli kolu bağlı beklemesin.

(The Labour Standard, Londra, 18 Haziran 1881)

AMERİKAN BESİN MADDELERİ VE TOPRAK SORUNU

1837 gözünden beri, New York'dan İngiltere'ye ithal edilen ticarî krizlere ve para buhranlarını görmeye iyiden iyiye alıştık. On yılda bir meydana gelen sanayi devrimlerinin, her iki tanesinden biri, Amerika'da yapılmıştır. Ancak, Amerika, İngiliz tarımının yıllanmış ilişkilerini bozma, mülk sahipleri ile kiracılar arasındaki asırlık feodal ilişkileri kendi istediğı biçimde yeniden düzenleme, İngiliz rantlarını yerle - bir etme ve İngiliz çiftliklerini işe yaramaz hale getirme işlerini, ondokuzuncu yüzyılın son yirmi beş yılına sakladı.

Bugünkü durum böyle. Parça bölük değıl, binlerce dönüm halinde işlenmeye başlayan el değımemiş batı toprakları, şimdi, buğıday fiyatına ve buna bağılı olarak, buğıday ekilen toprakların kirasına hâkim olmaya başladı. Ve hiç bir eski (işlenmiş) toprak yarışamaz bu topraklarla. Arazi düz, ya da hafif dalgalı; dik tepeleri yok; bir üçüncü zaman okyanusunun dibine yavaş yavaş doldurulmuş toprak nasıl bir alan oluşturunur, öyle taşsız, kayasız, ağaçsız bu

topraklar. Hiç bir ön çalışmayı gerektirmeden, hemen işlenmeye hazır bu topraklar. Düzleme gerekmez, ayıklama gerekmez, çek sabanı, tohumu almaya hazır toprak; ve sonra, hiç gübrelemeden yirmi, otuz hasat yap. Büyük çapta tarıma uygun bir toprak bu, ve büyük çapta işleniyor şimdi. İngiliz çiftçisi, Avrupalı köylü mülk sahiplerinin küçük çiftliklerine karşı, geniş çapta tarım yapan büyük çiftlikleriyle övünürdü; peki, İngiltere'nin en büyük çiftlikleri askerler gibi talim yapan, kumanda edilen, örgütlü insanlar ordusunun, atların, aletlerin işlediği, 40.000 acre (*) lık hatta daha büyük Amerikan çiftliklerine kıyasla nedir?

Bu Amerikan tarım devrimi, Amerikalıların bulduğu nakliye araçları devrimiyle birleşti, Avrupa'ya, hiç bir Avrupalı çiftçinin - hiç değilse toprak kirası ödediği sürece - yarışamayacağı fiyatlarla tahıl göndermeye başladı. Bu, ilkin 1879 yılında hissedildi. Tüm Batı Avrupa'da hasat kötü oldu; İngiltere'de hiç ürün alınamadı. Gene de Amerikan tahılı sayesinde fiyatlar hemen hemen değişmedi. İngiliz çiftçisi, ilk kez, kötü bir hasat yılıyla düşük fiyatlı tahılı bir arada görüyordu. Derken, çiftçiler kaynaşmaya başladı, toprak sahipleri alarma geçti. Ertesi yıl, daha iyi bir hasat yılı oldu, ve fiyatlar daha da düştü. Şimdi tahıl fiyatları, Amerika'daki üretim maliyetine nakliye ücreti (maliyeti) eklenmekle tespit ediliyordu. Her yıl, her bir toprak parçası sabanın altına girdiğinde, durum giderek artarak böyle olacak [fiyatlar giderek düşecek]. Bu işlem için gerekli tarım ordularına gelince - Avrupa'da [Amerika'ya] göçmeye hazır birçok kişi var...

(*) acre - 4.39 dönüm. (çev.)

Önceleri, çiftçi ve toprak sahibi için bir avuntu vardı: tahıldan para kazanamazsa, etten para kazanırdı. Sürülecek arazi, meraya çevrildi, ve işler yoluna girdi. Ancak, şimdi bu kaynak da kesildi. Amerikan eti, ve Amerikan hayvanı giderek artan miktarlarda sevkediliyor. Tek bu da değil. Şimdi ziyan olan büyük miktardaki etlerini Avrupa'ya, özellikle İngiltere'ye gönderme yöntemleri bulmak için tetikte olan koca baş hayvan yetiştiricisi, en az iki büyük ülke var. Bilimin şimdiki durumuna ve uygulanmasındaki büyük gelişmeye bakacak olursak, en geç birkaç yıl içinde Avustralya ve Güney Amerika sığır ve koyun etlerinin, büyük ölçülerde saklanabilecek hale geleceğinden emin olabiliriz. İngiliz çiftçisinin bolluğu [zenginliği], ve İngiliz toprak sahibinin uzun kira geliri listesi ne olacak o vakit? - Şimdiki durumda piyasada bol bol bulunan çilek, ahududu vb. üretmek de iyi, hoş. İngiliz emekçisi, kuşkusuz bu az bulunur lezzet meyvalardan daha fazlasını tüketebilir ama o vakit, ilkir ücretlerini arttırmak gerekir.

Bu yeni Amerikan tarımsal rekabetinin, Avrupa'nın öteki ülkelerinde de etkisi olduğunu söylemeye gerek yok. Çoğunluğu gırtlığa kadar ipoteğe gömülü - ve şimdi İngiliz ve İrlanda çiftçisinin kira ödemesi gibi, faiz ödeyen yasal harcamalar yapan küçük toprak sahibi köylü de bu rekabetten aynı derecede etkilenmektedir. Bu öyle bir olgu ki, tek büyük toprak mülkiyetini değil, küçük toprak mülkiyetini de kazanç getirmez hale sokarak yararsız kılıyor.

Şimdi Uzak Batı'da uygulanan bu toprak tüketme sisteminin, sonsuza dek süremeyeceği ve işlerin düzelmesi gerektiği söylenebilir. Elbet sonsuza dek süremez; ama bu işlemi daha bir yüzyıl sürdürmeye

yeterli tüketilmemiş toprak var. Dahası, buna benzer avantajlar vadeden başka ülkeler var. Ticaret [iş] adamlarının toprak aldığı ve aynı şeyi yaptığı kocca Güney Rusya bozkırları var. Arjantin Cumhuriyetinin uçsuz bucaksız ovaları var; daha başkaları da var; bu dev çiftçilik ve ucuz üretim sistemi için bütün topraklar aynı ölçüde elverişli. Demek ki, bu uygulama bitip tükeninceye, tüm Avrupa'nın irili ufaklı toprak sahiplerini, en azından iki kez öldürmeye yeterli süre yaşanmış olacak.

Peki sonuç? Sonuç, toprağın ve onun işlenmesinin, ulusal denetime tabi kooperatif toplumlar tarafından millîleştirilmesi zorunlu olacaktır ve olmalıdır. Yalnız ve yalnız o vakit, Amerikan tahılının, ya da herhangi başka tahılın ve etin fiyatı ne olursa olsun, hem toprağı işleyenler, hem de ulus için, toprak işlemeye değer hale gelecektir. Ve toprak sahipleri bu arada yarı gönüllü olduklarına bakılarak - Amerika'ya gerçekten giderlerse, onlara iyi yolculuklar dileriz.

(The Labour Standard, Londra, 2 Temmuz 1881)

**TAHİL YASASINA KARŞI OLANLAR BİRLİĞİNİN
ÜCRET KURAMI**

Başka bir sütunda, Mr. J. Noble'ın, 18 Haziran günlü **Labour Standard**'da yayınlanan belli başlı makalelerden birindeki görüşlerimizin yanlış olduğunu ileri süren mektubunu yayınlıyoruz. Sütunlarımızı, ekonomik kuramlar, ya da tarihsel olgular konusunda [yapılacak] polemiklerin aracı yapamayız elbet; bununla birlikte, resmî bir parti görevlisi olmasına rağmen, samimi olduğu görülen bir adama, bu kez cevap vereceğiz.

Tahıl yasalarının ortadan kaldırılmasındaki amacın, «ekmeğin fiyatının ve buna bağlı olarak ücretlerin para oranının azaltılması» olduğunu söylememiz konusunda, Mr. Noble, bunun, Birliğin ısrarla savdığı bir «koruyucu» hilesi olduğunu ileri sürüyor ve savını ispatlamak için Richard Cobden'in konuşmalarından ve Birlik Konseyi'nin bir söylevinden alıntılar yapıyor.

Makaleyi yazan, o vakitler Manchester'de oturuyordu üreticiler arasında bir üretici Kendisi, Birliğin resmî öğretisinin ne olduğunu çok iyi biliyor el-

bet. Bu öğretiyi, genellikle en yaygın biçimiyle (çünkü çok çeşitli biçimlerde yorumlanıyor) ve kısaca şöyle özetleyebiliriz: Tahıl (ithalinde) gümrük resminin kaldırılması, yabancı ülkelerle ticaretimizi arttıracak, doğrudan doğruya ithalatımızı arttıracak, buna karşılık olarak da yabancı ülkeler bizim mamullerimizi alacak, dolayısıyla mamul mal talebi artacak; ve dolayısıyla, sanayi işçileri kesiminin (nüfusunun) emeğine talep artacak. Derinlikten yoksun ekonomlar olduklarını ortaya koyan Birlik resmî temsilcileri, bu kuramı, günlerce ve yıllarca tekrar etmenin gücüyle, sonunda şu şaşırtıcı açıklamayı yaptılar: Ücretler, kârlarla değil, yiyecek fiyatlarıyla ters orantılı olarak düşüyor ve çıkıyor; ve pahalı ekmek düşük ücret, ucuz ekmek yüksek ücret anlamına gelir ve böylece, ticaret (iş) hayatında tahıl yasaları ortadan kaldırılmasından önce ve sonra on yılda bir olagelen devrimler, Birliğin sözcüleri tarafından Tahıl Yasalarının etkileri olarak ilan edildi; onlara göre [bu devrimler] o lânet olası yasaların kaldırılmasıyla ortadan kaybolacaklardı; ve Tahıl Yasaları, İngiliz imalatçıyla, imalatçının ürününe hasret, İngiliz kumaşına sahip olmadığından çıplak ve tir tir titreyen yoksul yabancılar (ecnebler) arasında tek büyük engeldi. Ve Mr. Cobden, Mr. Noble'ın şu sözlerini aktaracak kadar ileri gidiyordu: «1830-1842 yılları arasındaki piyasa buhranı ve ücretlerdeki düşüş, bu yıllarda tahıl fiyatlarının çok yüksek oluşunun sonucudur.» Oysa bu şimdiye kadar çok düzenli aralıklarla, on yılda bir meydana gelen ticari buhran dönemlerinden biriydi; bu dönem, elbette kötü hasat yılları ve hırslı toprak sahibi yasalarının etkisiyle uzadı ve daha yıkıcı oldu.

Çok zeki bir ajitatör, ama çok kötü bir işadami

ve derinlikten yoksun bir ekonom olan Cobden'in resmi kuramıydı bu; [kendisi bu kurama] kuşkusuz Mr. Noble'in hâlâ bağıllıkla inandığı kadar inandı. Ancak, Birliğin çoğunluğu, pratik işadamlarından, iş alanında genellikle Cobden'dan daha başarılı, ondan daha dikkatli işadamlarından oluşmuş. Ve bu kesime göre, durum hayli farklıydı. Elbette, yabancılar önünde, halka açık toplantılarda, özellikle «eller»inin huzurunda resmi kuram savunuluyordu. Ancak iş yapmayı amaçlayan işadamları, kendi düşüncelerini müşterilerine açmazlar, ve eğer Mr. Noble başka kanıdaysa, Manchester Borsasından uzak durmasını öneririz. Tahılın serbest ticaretinin sonucu olarak ücretlerin artması gerektiği söylenmekle neyin anlatılmak istendiğini azıcık araştırmak, bu artışın, meta olarak ifade olunan ücreti etkilemesi gerektiğini ve ücretlerin para oranının yükselmeyebileceğini ortaya çıkarmaya yeterlidir; ancak bu, esasta, ücretlerin artması demek değil midir? Ve meselenin az daha derinine inersek, genellikle, ücretlerin para oranının düşebileceği ve öte yanda bu azaltılan para miktarına karşılık işçiye sağlanan rahatlığın, eskisine üstün olduğunu görürüz. Ve eğer, beklenen yoğun ticari gelişmenin nasıl sağlanacağı yolunda birkaç soru soracak olursanız, en çok, şu son olasılığa bel bağladıklarını görürsünüz: ekmek vb. [tüketim maddelerinin] fiyatının düşmesiyle birlikte bu düşüşü tazmin etmekten çok ücretlerin para oranının azaltılması. Dahası, ucuz ekmeği sadece ücretlerin para oranını düşürmek ve yabancı rekabetin kafasına bir gülle indirmek için istediklerini saklamaya bile çalışmayan pek çok kişi vardı. Ve bunun, gerçekte, Birliğin büyük gövdesini oluşturan imalatçı ve tüccarların amacı ve sonu olduğunu anlamak, ticari kişi-

lerle alış-veriş yapma alışkanlığında olan ve dola-
yısıyla onların sözünü kayıtsız şartsız doğru kabul
etmeme alışkanlığında olan kimse için güç değildir.
Söylediğimiz buydu, ve gene söylüyoruz. Birliğin res-
mi öğretisinden hiç söz etmedik. Bu [öğreti], ekono-
mik açıdan bir "aldatmaca" ve pratik olarak, çıkarlı
amaçları örtbas etmek için adeta bir kılıftı; ne var
ki, liderlerden bazıları [bunu], sonunda kendileri de
inanmacasına sık sık tekrarladılar.

Mr. Noble'ın, Cobden'ın işçi sınıflarının, tahılın
yirmi beş libresinin yirmi beş şilin olacağı umuduy-
la «memnuniyetten zevkle ellerini ovuşturdukları» sö-
zünü tekrarlaması şaşılacak şey. İşçi sınıfları o vakit
ucuz ekmeğe tenezzül etmedi değil; Cobden (*) ve
Şirketi'nin davranışlarından öyle «memnundular»ki,
Birliğin tüm kuzeyde, halkın katılacağı bir miting yap-
masını, birkaç yıl boyunca imkânsız kıldılar. Bu sa-
tırları yazan (ben) 1843 yılında, Birlik, Salford'da, Be-
lediye salonunda böyle bir toplantı yapmaya çalışır-
ken orada olmak ve People's Charter lehine bir de-
ğişiklik yapıldığı için toplantının hemen hemen da-
ğıldığını görme «mutluluğuna» sahiptir. O günden
beri, Birlik toplantılarına katılma bilete tabidir. Bu
bilet ise, herkesin kolayca elde edebileceği türden
değildir. O andan sonra, «Çartist direnmeyi (en-
gellemesi -obsturction)» durmuştur. İşçi kitleler, Bir-
liğin görüldüğü gibi kendilerini temsil **etmediğini**
gösteren sonuca varmışlardı.

Yazımızı bitirirken (sonuç olarak), Birliğin ücret
kuramı hakkında birkaç söz edelim. Bir metanın ger-
çek fiyatı, onun üretim masraflarıyla [o metanın üre-

(*) Cobden, Richard: (1804-1865) İmalâtçı, tüccar ve devlet
adamı. (çev.)

tilmesi için gerekli sosyal ortalama emek süresiyle] belirlenmiştir: Arz ve talep hareketi, metanın nominal fiyatının, (piyasa fiyatının) çevresinde dalgalandığı gerçek fiyata geri getirilmesi hareketi içinde vardır. Şu halde metaların fiyatını düzenleyen bu genel kanunun **ücreti** yani **emeğin fiyatı** da yani aslında, işgücü denilen bu metanın fiyatını da üretim masraflarıyla belirlenmesini gerekli kılar. Öyleyse bizzat işgücünün üretim masrafı olarak gerçek ücret, emekçinin alışlageldiği, ve zaruri geçim araçlarını kapsayan metaların fiyatıyla saptanır. Başka bir söyleyişle, tüm öteki şeyler değişmeden [olduğu gibi] dururken, ücretler, zaruri geçim araçlarının fiyatına göre düşüp yükseliyor. Bu politik ekonomi yasası karşısında, tüm Perronet Thompson'lar, Cobden'lar, ve Bright'lar aciz kalacaklardır. Ancak, tüm öteki şeyler, her vakit oldukları gibi kalmazlar, ve dolayısıyla bu yasanın pratikteki işleyişi, [bu yasayla] aynı zamanda işleyen öteki ekonomik yasalardan etkilenmekte böylece bu yasanın işleyişi karanlıkta kalıyor; öyle ki, kimi vakit izini bulmak için hayli uğraşmak gerek. Bu, Tahıl Yasasına Karşı Olanlar Birliği [kurulduğundan] beri, ilkin işgücünün ve sonra tüm öteki metaların doğru olarak saptanabilir bir değeri olmadığını, ancak, üretim masrafı dikkate alınmaksızın az çok arz ve talep [miktarıyla] ayarlanan esnek bir fiyatı olduğunu; ve fiyatları, dolayısıyla ücretleri arttırmak için, talebi arttırmaktan başka bir şey yapmak gerekmediğini ileri süren derinlikten yoksun ekonomların, [gerçeği] vulgarize etmelerinde bir bahane olmaya yaradı. Böylece, ücretlerin oranıyla yiyecek fiyatları arasındaki hoşça gitmeyen bağlantıdan kurtulmuş olur, ve bu olgunlaşmamış öğretiyeye göre pahalı ekmeğin, düşük ücret, ucuz ekmeğin yüksek

ücret demek olduğu saçmasını göğsünüzü gere gere açıklayabilirsiniz. Bugünkü ucuz ekmeğin yanı sıra, ücretlerin 1847 yılından öncesinin vergili pahalı ekmeği zamanındakinden yüksek, hatta daha yüksek olup olmadığını sorabilir Mr. Noble. Buna cevap vermek uzun bir araştırma gerektirir. Ancak şu kadarı kesin: Bir sanayi dalının gelişmesi (zenginleşmesi) halinde, aynı zamanda işçiler savunma için güçlü olarak örgütlendikte, ücretleri genel olarak düşmemiş, ve bazen belki de yükselmiştir. Bu, işçilere, [örgütlenmeden] önce, yeterinden az ücret verildiğini gösterir. Bir sanayi kolunun çökmesi halinde, ya da çalışan halkın (work people) sendikalarda güçlü bir biçimde örgütlenmemesi halinde, ücretler mutlaka ve çoğu kez açlıktan ölmecesine düşmüştür. Londra'nın doğusuna gidin, ve gözlerinizle görün.

(The Labour Standard, Londra, 9 Temmuz 1881)

İŞÇİNİN PARTİSİ

Dostlar ve sempatizanlar, bizi sık sık, «Siyasal Partilerden uzak dur!» diye uyarmamışlar mıdır? Şimdiki İngiliz parti siyasetine bakarsak, son derece haklı olduklarını söyleyebiliriz. Bir emek organı, kelimenin gerçek parti anlamıyla ne Whig olmalı ne Tory, ne Muhafazakâr olmalı, ne Liberal, hatta ne de Radikal. Muhafazakârlar, Liberaller, Radikaller, hepsi de yalnız yönetici sınıfların çıkarlarını ve, toprak ağaları, kapitalistler, aracı tüccarlar arasında hakim fikirlerin çeşitli biçimlerini temsil ederler. Eğer işçi sınıfını temsil ediyorlarsa, mutlaka ve mutlaka onu [işçi sınıfını] yanlış yorumluyorlardır. İşçi sınıfının toplumsal olduğu kadar siyasal olan kendi çıkarları vardır. Kendi toplumsal hakları kabul ettiği şeyleri nasıl savunduğunu sendikaların tarihi ve kısa süren hareketleri (mücadeleleri) göstermektedir. Ancak, [işçi sınıfı] siyasal çıkarlarını, hemen hemen tümüyle Tory'lerin, Whig'lerin ve Radikallerin, üst sınıfa mensup kişilerin eline bırakmaktadır ve İngiltere işçi sınıfı çeyrek yüzyıla yakın zamandır, kendisini, eskiden

olduğu gibi «Büyük Liberal Parti'nin kuyruğu» halinde oluşturmakla yetinmektedir.

Bu, Avrupa'da en iyi örgütlenmiş işçi sınıfına yaraşır bir siyasal durum değildir. Başka ülkelerde işçi halk (kesimi) çok daha aktif. Almanya, on yılı aşkın zamandır, Parlamentoda on sandalyesi olan, ve gelişmesi, Bismarck'ı başka bir sûtunda anlattığımız o çirkin baskı tedbirlerini aldıracak kadar korkutan bir işçi partisine (Sosyal Demokratlar) sahip. Gene de, Bismarck'a rağmen, işçilerin partisi sürekli olarak gelişmekte; yalnız geçen hafta [içinde] Mannheim Belediye Meclisine on altı, Saxon·Parlamentosuna bir üyesi seçildi. Almanların örneği, Belçika, Hollanda ve İtalya'da da taklid edildi; seçmenlerin niteliğinin, şimdiki durumda onlara meclise üye gönderme şansı tanımayacak kadar yüksek olmasına rağmen, bu ülkelerin her birinde birer işçi partisi var. Fransa'da işçi partisi, örgütlenme sürecine daha yeni girdi; son seçimlerde, birkaç belediye meclisinde çoğunluğu elde etti; kuşkusuz, gelecek Ekimdeki genel seçimlerde mecliste birkaç sandalye alacak. İşçi sınıfının geçişinin (passage) çiftçiye, [küçük] tüccar ya da kapitaliste göre hâlâ kolay olduğu Amerika'da bile, işçi sınıfı, bağımsız bir parti olarak örgütlenmeyi gerekli buluyor. İngiltere hariç her yerde, Emekçi, kendi sınıfının Mecliste doğrudan temsil edilmesi için siyasal iktidarı ele geçirme mücadelesi yapmakta.

Ve gene de, İngiltere'de, eski partilerin öldüğü, eski sloganların anlamını yitirdiği, eski şiarların çözüldüğü, eski çarelerin artık hükümsüz olduğu kanısı, her vakitkinden yaygın. Bütün sınıfların ideologları, yeni bir politik çizginin belirlenmesi, ve bu çizginin yalnız demokrasi yönünde olması gerektiğini gör-

mekte. Ancak, tarım ve sanayi işçilerinin halkın yoğun bir çoğunluğunu oluşturduğu İngiltere’de, demokrasi, işçi sınıfının hakimiyeti (dominion) anlamına geliyor. Öyleyse, bırakın işçi sınıfı kendisini bekleyen görevi yüklenmeye hazırlansın; bırakın onlar [işçi sınıfı], kaçınılmaz olarak kendi paylarına düşecek olan sorumlulukları anlasınlar. Ve bunu yapmanın en iyi yolu, halen ellerinde bulunan gerçek çoğunluk gücünü, İngiltere’nin her büyük kasabasında sahip oldukları bu gücü parlamento’ya kendi seçtikleri adamı göndermek için kullanmalarıdır. Mevcut oy verme yasalarıyla yepyeni bir kan zerkinin çok gerekli olduğu St. Stephan’a kırk, elli işçi gönderilebilir. Parlamento’da yalnız bu sayıda işçi olsa, İrlanda Toprak Yasasının, şimdi olduğu gibi İrlanda toprak sahipleri yasası, daha açıkçası, İrlanda Toprak Sahipleri Tazminat Yasasına dönmesine meydan vermek söz konusu olmazdı; rüşvete para cezası koymak, İngiltere’den başka her yerde olduğu gibi seçim masraflarını devlet bütçesinden karşılamak, [meclisteki] sandalyelerin yeniden dağıtılması isteklerine karşı koymak sözkonusu olmazdı.

Dahası, İngiltere’de gerçek bir demokratik parti, eğer bu emekçi halkın (working men) partisi değilse, var olamaz (mümkün değildir). Başka sınıfların aydınları (ki bunlar, bize gösterildiği kadar çok sayıda değildir), samimi oldukları konusunda güzel bir namus sözü verdikten sonra o partiye katılabilir, hatta parlamentoda o partiyi temsil edebilirler. Bu, her yerde böyledir. Almanya’da örneğin, emekçi halk temsilcileri, her durumda gerçek işçiler değildir. Ancak, başka yerlerde olduğu gibi, İngiltere’de de, belirgin işçi sınıfı niteliği göstermeyen hiç bir parti, et-

kili bir biçimde başarılı olamaz. Bu [nitelik] olmazsa, yalan, dolandan başka şey kalmaz ortada.

Ve bu, İngiltere’de, her yerde olduğundan daha doğru. Ne yazık ki, dünyada, bugüne kadar gelmiş geçmiş ilk emekçi kitle (working men) partisi olan Çartist partinin bölünmesinden (parçalanmasından) beri, yeterince radikal yanılığa tanık olduk. Evet, ama Çartistler parçalandı ve hiç bir şey elde etmedi (hiç bir başarıya ulaşamadı). Gerçekten öyle mi? People’s Charter’daki altı maddeden ikisi, - gizli oy verme ve oy verebilmek için mülk sahibi olma şartı aranmaması maddeleri - şimdi ülkenin yasaları (olarak kabul edildi). Bir üçüncüsü, genel oy verme hakkı, kısmen, uygulandı; bir dördüncü yasa, eşit seçim bölgeleri (yasası kabulü), açıkça ortaya çıktı; şimdiki hükümetin vadettiği bir reform. Böylece Çartist hareketin, dökümü, Çartist programın, hemen hemen yarısının gerçekleştirildiğini gösteriyor. İşçi sınıfının geçmişteki siyasal örgütünün, bu siyasal sosyal taleplerin gerçekleşmesinde ne derece etkili olduğu düşünülürse, Parlamentoda kırk, elli temsilcinin desteklediği bir işçi sınıfı siyasal partisinin gerçekten varolması halinde nelerin başarılabilceği ortaya çıkar.

Herkesin, kaderini, bizzat kendisinin tayin etmekle sorumlu olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Bununla birlikte, İngiliz işçi sınıfı; toprak ağalarının, kapitalistlerin, aracı tüccarlar sınıfının (retail trading class), peşlerindeki avukatlar, gazeteciler vb. kuyruklarıyla, kendilerinin (işçilerin) çıkarlarını denetlemesine izin veriyor. Tevekkeli değil işçi sınıfının çıkarına olan sosyal reformlar böylesine yavaş, ve böylesine sefil damlalar halinde geldi!. İngiltere’nin emek-

çi halkı (work people) kararlı mücadeleye atılmaya-
görsün, durumlarının gerekli kıldığı her reformu, is-
ter sosyal, ister siyasal olsun, yapmakta ustadır. Öy-
leyse neden bu atılımı yapmayalım?

(The Labour Standard, Londra, 23 Temmuz 1881)

BISMARCK VE ALMAN EMEKÇİLERİNİN PARTİSİ

İngiliz **orta-sınıfı** basını, Bismarck ve onun işbirlikçilerinin, Almanya'daki Sosyal Demokratik işçi partisi üyelerine karşı yaptığı gaddarlıklar konusunda, ağzını bıçak açmıyor son zamanlarda. Bir noktaya kadar ilgi gösteren tek gazete, **Daily News**. Daha önce, yurt (İngiltere) dışındaki despot hükümetler yönettikleri kitleler adına böyle çılgınlıklar yaptıkta, İngiltere'deki gazeteler ve haftalık dergilerde, büyük gürültüler kopardı. Ama burada, (bu durumda) ezilen kesim, işçi kesimi, ve ilk on (kişi)nin «Kamuoyunun» sözcüsü olmakla gurur duyan basın, olaylardan hiç söz etmiyor ve susmakta diretmeyle, onları onaylıyor görünüyorlar. İşçi halkın siyasetle ne ilgisi var efendim? «Efendilere» (kendilerinden üstün olanlara -their betters) bırakın siyaset işlerini! Hem sonra, İngiliz basınının suskunluğunun bir başka nedeni daha var: Hem Bismarck'ın Baskı Yasasına ve bu yasayı uygulama biçimine saldırmak, ve hem de aynı solukta, Mr. Foster'ın İrlanda'da uyguladığı baskı işlemlerini savunmak, son derece güç. Bu, çok yararlı

bir noktadır, dokunulmamalıdır. Orta sınıf basınından, şimdiki hükümetin İrlanda'daki uygulamalarıyla, İngiltere'nin Avrupa ve Amerika'daki moral durumunun nice aşağılandığına işaret etmesi beklenmese gerek.

Her genel seçimde, Alman işçi kesim partisi, hızla artan sayılar elde etti; adaylarına, önceki seçimde beş yüz binden bir fazla, geçen seçimde altı yüz binden bir fazla oy düştü. Berlin iki, Elberfeld-Barmen bir, Breslau, Dresden birer kişi seçti; Liberal, Muhafazakâr ve Katolik partilerin katıldığı Koalisyon hükümetine karşı; tüm öteki partilerin, işçi kesim partisini sorumlu tuttuğu iki kez İmparatoru öldürme teşebbüsünün yarattığı gürültülere karşı, on sandalye ele geçirildi. Sonra Bismarck, Sosyal Demokrasiyi kanun dışı kılan yasayı kabul ettirmeyi başardı. Elliyi aşkın işçi kesim gazetesi yasaklandı, işçi örgütleri ve kulüpleri kapatıldı, paralarına el kondu, toplantıları polisçe dağıtıldı, ve bunlar yetmiyormuş gibi, tüm kasaba ve bölgelerin İrlanda'da olduğu gibi, «kuşatılabileceği» kararnamesi çıkarıldı. Ancak, İngiliz Baskı kanunu teklifleri yapanların, İrlanda için akıllarına gelmeyen, Bismarck Almanya'da yaptı. Her «kuşatılmış» bölgede, polisin sosyalist propoganda yaptığından «kuşkulandığı» kişiyi bölgeden çıkarma (sürme) hakkı tanındı. Tabii Berlin, hemen kuşatıldı, ve yüzlerce (aileleriyle birlikte binlerce) insan sürüldü. Prusya polisi, daima ailesi olanları sürdüğünden, genç ve bekâr olanlar genellikle rahat bırakıldı; onlar için sürgün büyük bir ceza olmayacaktı; ama aile reisleri için, çoğu durumda, sürgün, tamamen yok olma değilse de, sefaletin ta kendisiydi. Sonra Hamburg, Parlamenteoya bir işçi seçti ve [bunun üzerine] hemen kuşatıldı (kuşatılmış bölge ilan

edildi). Hamburg'dan çıkarılan ilk grup, yüz kişi kadar vardı; ayrıca aileleri de sayarsak, üç yüz kişiyi geçiyordu. İşçi kitlenin partisi, iki gün içinde, bu insanların yol masrafları ve zaruri ihtiyaçları için gerekli parayı sağladı. Şimdi, Leipzig de kuşatılmış (bölge ilan edildi); başka bir bahane olsa da, hükümet partinin örgütünü ancak böyle parçalayabilir. İlk gün ihraç edilenlerin sayısı otuz üç, çoğu evli, çocuklu erkek. Alman Parlamentosunun üç üyesi listenin başında; belki Mr. Dilion, (bu parlamenterlere), onların kendisi kadar kötü durumda olmadığını düşünerek bir tebrik mektubu gönderir.

Ancak, iş bu kadarla bitmiyor. İşçilerin partisi, yasa dışı ilan edilir [ki olaylar onu gösteriyor], ve parti üyeleri, diğer Almanlara tanınan siyasal haklardan yoksun bırakılırsa, polis, o partinin üyelerine (teker teker) istediğini yapabilir. Yasaklanmış yayınları aramak bahanesiyle, (parti üyelerinin) karılarına ve kızlarına en ahlak dışı, en kaba işlemler uygulanıyor. Polis, canı isterse onları (eşlerini ve kızlarını) tutukluyor, bir hafta sonra hapisaneye gönderiyor, ve birkaç ay hapis tuttuktan sonra serbest bırakıyor. Ağır ceza yasasının tanımadığı yeni suçlar icad ediyor polis, ve bu ağır ceza kapsamına giren suçlar giderek artıyor. Ve genellikle, polis, kendilerine yardım edecek, onlarla suç ortaklığı edecek kadar kokuşmuş, fanatik amirler ve yargıçlar buluyor; işin ucunda kıdem almak var! Bütün bunların ne demek olduğunu şu şaşırtıcı rakamlar gösterecektir: 1879 Ekim ayından, 1880 Ekim ayına kadar geçen bir yıl içinde, tek Prusya'da, hükümeti devirmeye, kiralı öldürmeye teşebbüsten, Hükümdara hakaret vb. suçlardan 1.108 kişi; Bismarck'a ya da hükümete hakaret, siyasal yayın suçlarından 10.094 kişi tutuklandı.

On bir bin iki yüz iki siyasî mahkûm! Bu, Mr. Forster'ın İrlanda'da yaptığı baskıyı bile bastırır!

Peki Bismarck, bu baskıyla ne elde etti? Mr. Forster'ın İrlanda'da elde ettiğini. Sosyal Demokratik Parti, İrlanda Toprak Birliği kadar sağlam bir örgüte sahip ve onun kadar iyi durumda. Birkaç gün önce, Mannheim Belediye seçimleri yapıldı. İşçi sınıfı partisi on altı aday gösterdi ve hepsini de, hemen hemen üçe bir çoğunlukla seçti. Gene, Alman Parlamentosu'nun Dresden'den üyesi Bebel, Saxon Parlamentosunda Leipzig bölgesini temsil etti. Bebel, kendisi bir işçi (tornacı), hem de Almanya'nın en iyi konuşmacısı değilse de, en iyilerinden biri.

Hükümet, onun seçilmesini önlemek için tüm komitesini sürdürdü. Sonuç ne oldu? Böylesine sınırlı bir seçmenle bile Bebel büyük bir çoğunlukla seçildi. Demek ki, Bismarck'ın baskısı ona bir zarar getirmez, tersine halkı yıldırır. Seslerini duyurmak için yasal yollarının kesildiği kişiler, güneşli bir sabahta, yasal olmayan yollara başvuracaklar, bu yüzden onları kimse suçlayamaz. Bu öğretiyi kaç kez ilan etti Mr. Gladstone ve Mr. Forster? Ve şimdi İrlanda'da nasıl davranıyorlar?

(The Labour Standard, Londra, 23 Temmuz 1881)

PAMUK VE DEMİR

Pamuk ve demir, zamanımızın en önemli hammaddelerinden ikisi. Pamuk ve demir malların üretiminde önde gelen ulus, genel olarak imalatçı uluslar listesinin başında gelmektedir. Ve İngiltere'nin durumu böyle olduğundan ve böyle olduğu sürece, İngiltere, dünyanın başta gelen imalatçı ulusu olacaktır.

Öyleyse, İngiltere'de pamuk ve demir [mal imalatı] alanında çalışan işçilerin [sosyal] durumunun çok iyi olması beklenir: pazarda İngiltere hükmettiğine göre, bu [hammaddelerden yapılan] malların ticareti daima iyi olmalı ve en azından sanayinin bu iki kolunda serbest ticaret ajitasyonu zamanında vaad edilen büyük bolluk elde edilmeli! Heyhat! Hepimiz bunun böyle olmaktan çok uzak olduğunu, ve ticaret dalında, ötekilerde olduğu gibi, emekçi halkın durumu daha kötü olmadıysa, ve bazı durumlarda daha iyi olduysa, bunun yalnız ve yalnız kendi gayretleri - güçlü örgütler, ve zorlu mücadeleler gerektiren grevler sonucu elde edildiğini biliyoruz. 1874

yılında ve daha sonraları hüküm süren birkaç kısa bolluk yılından sonra, demir ve pamuk ticaretlerinin tümünden çöktüğünü; fabrikaların kapandığını, fırınların söndürüldüğünü, ve üretimin sürdürüldüğü yerlerde iş kısıtlaması yapıldığını hepimiz biliyoruz. Böyle çöküş dönemleri daha önce de yaşanmıştı; bu dönemler, ortalama olarak, her on yılda bir gelir; ömürlerini doldurur, yeni bir bolluk dönemiyle bu kıtlıktan kurtulunur, ve bu, böyle sürer gider.

Ancak, özellikle pamuk ve demir alanında görülen bu bunalım dönemini, [ötekilerden] ayıran, şudur ki, bu dönem, her zamanki süreyi birkaç yıl aşmış bulunuyor. Yeniden canlandırmak için birkaç girişim, birkaç hamle yapıldı; ama boşuna. Gerçek çöküş devresi (çağı) yenildiyse de ticaret, ağır temposunu sürdürüyor daha, ve pazarlar, üretimin tümünü çekme yetersizliği içinde olmakta devam ediyor.

Bunun sebebi şudur: [Şimdiki sistemle, yani] makinaları, yalnız mamul madde üretiminde değil, bizzatihi makinaları üretmede kullanma sistemiyle, üretim, büyük bir hızla artabilir. Eğer imalatçılar, tek bir bolluk döneminde, fabrikalarını eğirme ve dokuma, pamuğu beyazlatma ve basma alanında, yüzde elli oranında daha fazla mal üretebilecek; ve demir döküm ve her türlü demir eşya üretimini iki katına çıkaracak biçimde geliştirse, hiç bir güçlük olmazdı. Gerçek artış, bu kadar değil. Ama gene de, daha önceki gelişme dönemlerine oranla, ölçülemeyecek derecede [bir artış] oldu, ve bunun sonucu olarak, sürekli bir aşırı üretim, sürekli ticari çöküş meydana geldi. Sahipler, hiç değilse epeyce bir süre seyirci kalabilirler, ama işçi halk, acı çekiyor, çünkü, bu, onlar için sürekli sefalet ve sürekli iş arama anlamına geliyor.

Demek ki, muhteşem sınırsız rekabet sisteminin getirdiği, Cobden'lerin, Bright'ların ve onların işbirlikçilerinin vaadettiği bolluğun gerçekleşmesi bu! İşçi halk, son yirmi beş yıldır yaptığı gibi, imparatorluğun ekonomik politikasının yönetimini, «doğal liderleri»ne, Thomas Carlyle'a göre ülkenin sanayi ordusuna kumanda etmeye çağrılan «endüstri kaptanları»na bıraktıkları takdirde, bunlara katlanmak zorundadırlar. Ama ne endüstri kaptanları! Louis Napolyon'un generalleri, 1870 yılında bunlara kıyasla birer dehaydı. Bu sözüm ona endüstri kaptanlarından her biri, birbirine karşı savaşmakta, hepsi kendi hesabına çalışıyor, komşuları ne yaparsa yapsın o kendi fabrikasını geliştirmeye bakar, ve sonra, sonunda, hepsi de ağızları bir karış açık, sonucun gereğinden fazla üretim olduğunu görürler. Üretimi düzenlemek için bir araya gelemezler; bir tek amaç için birleşebilirler: **kendi işçilerinin ücretlerini düşük tutmak.** Ve dolayısıyla, ülkenin üretici gücünü, piyasanın emme gücünün çok ötesinde geliştirerek, orta derecede bir bolluk döneminin onlara [işçilere] getirdiği, ve gelirlerini asgari yaşama düzeyine getirmek için uzun bir buhran döneminden sonra hak ettikleri nisbî rahatlığı işçilerinin ellerinden alırlar. İmalatçıların, bir sınıf olarak, ülkenin büyük ekonomik çıkarlarını, hatta üretim sürecini yönetme yetisinden yoksun oldukları daha anlaşılmayacak mı? Ve, İngiltere'nin emekçi halkının en büyük düşmanının, kendi öz ellerinin durmadan artan üreticiliği olduğu -bir olgu olmasına rağmen- saçma değil mi? Ancak, dikkate alınması gereken başka bir olgu var. Onların Üretici güçlerini arttıran yalnız İngiliz imalatçıları değildir. Aynı durum, başka ülkelerde de söz konusu. Çeşitli önde gelen ülkelerin, pa-

muk ve demir sanayilerini ayrı ayrı mukayese etmeye elverişli istatistik yok elimizde. Ancak, tekstil, madencilik, ve metal işleri sanayilerini bir bütün olarak ele alırsak, Prusya İstatistik Bürosu şefi Dr. Engel'in **Das Zeitalter des Dampfs** (Buhar Çağı, Berlin, 1881) adlı kitabında verdiği bilgiye dayanarak mukayeseli bir cetvel çizebiliriz. Onun hesaplamalarına göre, yukarıda iş kollarında, aşağıda belirtilen ülkelerde, gösterilen beygir gücünde buharlı makina kullanılmakta (bir beygir gücü, bir kilogram ağırlığın, bir saniyede bir metre yüksekliğe kaldırmak için gereken güce eşittir).

	Tekstil sanayii	Madencilik ve metal işleri
İngiltere, 1871	515.800	1.077.000
Almanya, 1975	128.125	456.436
Fransa (takribi)	100.000	185.000
A. B. D. (takribi)	93.000	370.000

Görülüyor ki, İngiltere'nin belli başlı rakiplerinden üç ülkenin kullandığı [beygir gücüne eşit] buhar gücü; toplamı, İngiliz tekstil imalatçılarının kullandığı buhar gücünün beşte üçüne varmakta, ve maden ve metal işleri kolunda hemen hemen (öteki ülkelerinkinin tümüne) eşit. Ve onların imalatçıları, bu ülkenin imalatçılarından çok daha hızlı bir oranda geliştiğinden, bu ülkelerin üretiminin toplamı, yakın zamanda ülkemizin üretimini geride bırakacağına kuşku yok.

Bir de, lokomotifler ve gemi motorları dışında, üretimde kullanılan buhar beygir gücünü veren şu cetvele bakalım:

İngiltere (takribi)	2.000.000
A. B. D. (takribi)	1.987.000
Almanya (takribi)	1.321.000
Fransa (takribi)	492.000

Bu, İngiltere’de ne kadar az buhar imalatçısı tekelini kaldığını, ve İngiltere’nin sınaî üstünlüğünü sağlamada, serbest ticaretin ne kadar az başarılı olduğunu daha açıkça göstermektedir. Ve dış [ülkelerdeki] bu gelişmenin sun’i olduğu, himaye kanunları [yüksek gümrük vergisi] sebebiyle erişilmiş bir gelişme olduğu söylenmemelidir. Alman imalatçıların yoğun gelişmesinin tümü, son derece liberal serbest ticaret rejimi ile elde edilmiştir, ve eğer Amerika, her şeyden çok, saçma tüketim vergisi [dolaylı vergi] sistemi yüzünden, olduğundan daha çok bir himayeye başvurmak zorunda kalırsa, bu tüketim yasalarının kaldırılması, onun açık pazarda rekabet yapması için yeterli olacaktır.

Demek ki bu, Manchester ekolü doktrinlerinin, yirmi beş yıllık hükümlerinin ülkeyi içinde bıraktığı durumdur. Sanırız, bundan sonraki yirmi beş yılda sırayı işçi sınıflarına vermek için bu sonuçlar, Manchester ve Birmingham baylarının, sür’atle çekilmesini gerektirmektedir.

Onlar [işçi sınıfları], mutlaka, ötekilerden daha kötü bir durum yaratamayacaklardır.

(The Labour Standard, Londra, 30 Temmuz 1881)

SOSYAL SINIFLAR GEREKLİK VE FAZLALIK

Toplumun ayrı sınıflarının ne derecede yararlı, ya da hatta gerekli olduğu sorusu, sık sık sorulmuştur. Ve doğal olarak [bu soruya verilen] cevap, ilgili tarihin her ayrı çağı için ayrı bir cevaptır. Kuşkusuz, bir zamanlar bölgesel aristokrasi, toplumun kaçınılmaz ve gerekli bir unsuruydu. Ama bu, çok, çok zaman önceydi. Sonra, bir kapitalist orta sınıfın, Fransızların deyişiyile bir **burjuvazinin** aynı derecede kaçınılmaz gereklilikle meydana çıktığı, bölgesel aristokrasiyle mücadele ettiği, onun siyasal iktidarını yıktığı ve buna karşılık ekonomik ve sosyal olarak hakim olduğu bir zaman vardı. Ama sınıflar meydana çıktığından beri, toplum, hiç bir vakit işçi sınıfsız olamadı. O sınıfın adı, sosyal durumu değişti; serf, kölenin yerini aldı, ve özgür işçi, köleyi kurtardı - onun kölelik zincirleri yoktu, ama kendi emek gücü dışında hiç bir şeyi (dünyevi mülkü) de yoktu. Gayet basit: her ne değişiklik olduysa, toplumun üst, üretmeyen kademelerinde sınıf çelişkisi üzerine kurulmuş her toplumda, üreten ve ezilen bir sınıfın varlığı, o

toplumun yaşama şartıdır. Demek ki bu sınıf her durumda gerekli gerçi, artık sınıf olmayacağı, tüm toplumu [yalnız onun] oluşturacağı gün gelmek zorunda.

Şimdi, bu üç sınıftan her birinin varlığına, içinde bulunduğumuz zamanda ne gereklilik vardır?

Toprak sahibi aristokrasi, İngiltere’de, en azından ekonomik olarak tutucu ve yararsız, ve İrlanda ve İskoçya’da nüfusu azaltma eğilimi sebebiyle tam bir belâ haline geldi. İrlandalı ve İskoç toprak ağalarının övünebilecekleri tek marifetleri, halkı deniz aşırı, ya da açlıktan ölüme göndermeleri, ve onların yerine koyun, ya da geyikleri koymalarıdır. Bırakın Amerikan sebze ve hayvan besini biraz daha gelişsin, İngiliz toprak sahibi aristokrasi, hiç değilse kesesi elverenler, sahip oldukları kasabaların sırtından, Amerikalının yaptığı gibi yapsın. Amerikan besin [maddeleri] rekabeti, geri kalanından (kesesi elvermeyen) bizi kısa zamanda kurtaracaktır. Bir belâdan kurtulacağız böylece çünkü onların gerek Lordlar kamarasında, gerek Avam kamarasındaki siyasal tutumları tam bir ulusal belâdır.

Ama, İngiliz sömürge imparatorluğunu aydınlatan kapitalist orta sınıf ve bu imparatorluğu kuran liberal sınıfa ne diyelim? 1821 yılında Parlamentoyu yeniden kuran ve Tahıl Yasalarını kaldırıp, vergi ardına vergi indiren sınıf? İngiltere’nin dev imalatçılarını, yoğun deniz ticaretini ve durmadan yayılan demiryolu sistemini yaratan ve hâlâ yöneten sınıf? Elbette ki, bu sınıf da, en azından, yönettiği ve gelişmeden gelişmeye götürdüğü işçi sınıfı kadar gerekli olmak zorundadır.

İmdi, kapitalist orta sınıfın sanayi burjuvasının ekonomik işlevi, gerçekten de, buharlı makina-

larla çalışan imalatçılar ve modern haberleşme sistemini yaratmak ve bu sistemin gelişmesini önleyen, ya da geciktiren her siyasal ve ekonomik engeli yoketmek olmuştur. Kuşkusuz, kapitalist orta sınıf, bu işlevi yerine getirirken, o şartlar altında, gerekli bir sınıftı. Ama hâlâ öyle mi? Toplumsal üretimi, toplumun çoğunluğu çıkarına geliştirme ve yönetme esas işlevini yerine getirmeye devam ediyor mu? Görelim:

Her şeyden önce, haberleşme kaynaklarıyla başlayacak olursak, telgrafın hükümetin elinde olduğunu görüyoruz. Demiryolları, ve buharlı gemilerin büyük bir kısmına, kendi işlerini yöneten bireysel kapitalistler değil, işleri, onlar adına **ücretli memurlar (paid employees)**, durumları, amaç ve niyet ne olursa olsun yüksek ücretli işçilerden üstün olan uşaklar tarafından yönetilen anonim şirketler sahip. Müdürler ve ortaklara gelince, her ikisi de, müdürler yönetimle, ortaklar denetim işleriyle ne kadar az ilgilenirse, şirket için o kadar iyi olduğunu biliyorlar. İşin sahiplerine kalan tek işlev, gerçekten de, gevşek ve çoğunlukla baştan savma bir denetim. Görülüyor ki, gerçekte, bu yoğun kuruluşların kapitalist sahiplerinin, onlara göre, hisse senetlerini paraya çevirmekten başka işlevleri kalmadı. Kapitalistlerin sosyal işlevi burada, kendilerine ücretlerle ödeme yapılan uşaklara dönüştü; ama bu işlevleri artık yapmamasına rağmen, bu işlevlerin ödentisini, hisse senetlerinde cebe indirmeye devam ediyor.

Ancak, sözü edilen büyük taahhütlerin, kendilerinin yönetiminden çıktığı «emekli» kapitalistler için gene de bir işlev var. Bu işlev, borsada, hisse senetleriyle spekülasyon yapmaktır. Daha iyi bir şeyler yapmak isteyen «emekli» ya da aslında yeri alınmış olan kapitalist, servet mabudunda, zevki için kumar

oyunar. Onlar, oraya, kazanıyormuş gibi göründükleri parayı ceplerine indirme amacıyla giderler; gerçi onlar, tüm mülkiyetin kökeninin (origin) emek ve tasarruf olduğunu söylerler - belki kökeni, ama muhakkak ki sonu değil. Kapitalist toplumumuz, milyonlarca ve milyonlarca paranın kazanılıp kaybedildiği yoğun bir kumarhanesiz yapamazlarken, küçük kumarhaneleri zorla kapatmak ne büyük sahtekârlık! Burada, «emekli» hissedar kapitalistlerin varlığı, fazlalık olmakla kalmıyor, tam anlamıyla bir belâ olarak karşımıza çıkıyor.

Demiryolları ve gemiler için doğru olanlar, [söylediklerimiz] her geçen gün, büyük imalat ve ticaret kuruluşları için, giderek daha doğru oluyor. «Hisse senetleri çıkarmak» - büyük özel teşebbüsleri limited şirkete dönüştürmek - son on, ya da daha fazla yıldır, günün konusu oldu. Kentin büyük Manchester depolarından (toptancılarından) Wales'in ve kuzeyin demircilerine, kömür ocaklarına, Lancashire'in fabrikalarına kadar her kuruluş, hisse senedi çıkarmakta. Tüm Oldham'da hemen hemen tek bir özel dokuma fabrikası yok: hatta, perakende tüccarların yerini bile «kooperatif dükkânlar» alıyor; - bunların büyük bir çoğunluğunun yalnız adı kooperatif, ama bu konuya başka zaman değiniriz. Görülüyor ki, kapitalist üretim sisteminin gelişmesiyle, kapitalistler, tıpkı el tezgâhlarında çalışanlar yerlerini [bir sonraki aşamaya] bırakıyorlar. Ancak, bir fark var, el tezgahında çalışan yavaş yavaş açlıktan ölmeye, yerini başkalarına terkeden kapitalist ise aşırı beslenmeden yavaş yavaş ölmeye mahkûm. Her ikisi de, genellikle, kendileriyle ne yapacaklarını bilmedikleri konusunda birbirlerine benziyorlar.

Öyleyse sonuç şu: Gerçek toplumumuzun eko-

nomik gelişmesi, üretimi, artık tek tek kapitalistler tarafından yönetilemeyecek yoğun kuruluşlara sosyalleştirme eğilimi gösteriyor. Bir kuruluş belli bir büyüklüğe erişince, «sahibin amacı», ve onun yarattığı harikalar anlamsız kalıyor. Londra ve Kuzey Batı Demiryolu «sahibinin amacını» düşünün bir! Ama sahibin (kapitalistin) yapamadığını, işçi, Şirketin ücretli uşakları **yapabilir**, hem de başarılı biçimde yapabilir.

Dolayısıyla, kapitalist artık, kârının «denetim ücreti» olduğunu öne süremez, çünkü hiç bir şeyi denetmiyor. Sermayenin savunucuları, bu kutsal sözü söylediklerinde, bunu hatırlayalım.

Ancak, geçen haftaki makalemizde, kapitalist sınıfın da bu ülkenin yoğun üretim sistemini yönetme yeteneğini yitirdiğini göstermeye çalışmıştık; onların üretiminin, bir yanda, periyodik olarak pazarları ürüne boğacağını, öte yanda, dış rekabete karşı giderek kendi çıkarlarını koruyamaz hale geldiğini açıklamıştık. Böylece görülüyor ki, ülkenin büyük sanayiinde, bırakın kapitalist sınıfın müdahalesi olmaksızın yaşayabilmeyi, bu müdahale giderek daha da büyük bir belâ olup çıkmakta.

Tekrar söylüyoruz onlara: «Geri durun! İşçi sınıfına fırsat verin.»

(The Labour Standard, Londra, 6 Ağustos 1881)

frederick engels

İNGİLİZ İŞÇİ
- HAREKETİ

1000